D17

LK

Europos LIETUVIS

Nr. 2 (1342) Londonas, 1977 m. sausio 11 d. XXXI metai

Gerai padaryta

Tikrai gerai padarė į „Vienybės“ klubą susispietę Londono veiklieji lietuviai, nutardami šiais metais suruošti Studijų Savaitę Anglijoje. Pažymėtina, kad jie nepabūgo tai padaryti dabar, kai šiame krašte jaučiama stipri ekonominė krizė ir netikrumas.

Taip jau atsitiko, kad artimiausi kaimynai mažiau susitinka ir bendradarbiauja, negu tolimesnieji. Per paskutinius kelerius metus iš pačios tolimiausios Australijos daugiau lietuvių atsilankė Londone ir Lietuvių Namuose, negu iš Vokietijos ar kitų Europos kraštų. Tą patį galima pasakyti ir apie Anglijos lietuvius — jie tur būt dar mažiau lankosi pas kaimynus. Ir visose buvusiose Studijų Savaitėse jie bene sudarė pačią negausiausią grupę. Jau vien todėl pasiryžimas suruošti Studijų Savaitę yra sveikintinas.

Tos savaitės nauda bus keleriopa: ji daugiau ar mažiau suartins Europos lietuvius, padės geriau pažinti iš kitų kontinentų į Studijų Savaitę atvykusią lietuviškąją šviesuomenę, sudarys galimybę bendrai panagrinėti lietuviškąsias problemas, kurių, laikui bėgant, vis daugiau atsiranda. O ir svečiams bus proga pažinti Anglijos lietuvius, Londoną ir bent tą vieną salos kampelį, kurį kadaise nevainikuotas Anglijos karalius Edwardas VIII pavadino vienu iš gražiausių saloje.

Vos paskelbus, kad Studijų Savaitė ruošiama Anglijoje, buvo beškyląs vienas kitas abejoimas dėl jų partiškumo. Nebegrįždami į Studijų Savaičių kilmę, Anglijos lietuviai daro visa, kad Savaitė būtų pirmoje eilėje lietuviška. Rengimo komisija sudaryta atsižvelgiant ne į partines ar politines grupes, o į sugebėjimą ir norą dirbti ir bendradarbiauti.

Gal pati didžiausia problema, be abejo, bus Savaitės programos sudarymas — tinkamų paskaitininkų suradimas. Džiugu, kad didesniąją šios naštos dalį nuo Anglijos lietuvių pečių nuėmė daugiau patyrimo ir ryšių turį ankstyvesniųjų Savaičių rengėjai. Mums tik lieka pageidauti, kad nagrinėjamosios temos būtų lietuviškos, kad jos apimtų įvairias lietuviškosios kultūros sritis ir nebūtų atitrūkusios nuo gyvenimo.

Kartais nugirstama, kad Studijų Savaitėse nagrinėjamosios temos esančios abstrakčios, perduodamos „aukštu stiliumi“, ne visada sudominančiu vidutinį klausytoją. Nenorima šioje vietoje siūlyti „kultūrinio nuosmūkio“, o tik kukliai pageidauti, kad Savaitės programa susidomėtų kiek galima didesnis lietuvių, o ypač jaunimo skaičius.

Būtų gera, jei būtų surastas pusvalandis panagrinėti ir lietuviškosios spaudos, jos prisitaikymo ir išlikimo klausimai. Jie ypatingai aktualūs Europoje, kur, neturint tokio skaitlingo lietuvių kultūrinio centro kaip Amerikos Chicaga, gresia rimtas spaudos sunykimo pavojus.

Kadangi Studijų Savaitė šį kartą ruošiama Anglijoje, tai būtų visiškai natūralu matyti bent trečdalį dalyvių iš šio krašto. Bet jau pradžioje minėta, kad Anglijos lietuviams ekonominės sąlygos nėra labai palankios. Žymi dalis norinčiųjų dalyvauti jau yra pensininkai, kurie, jei neturi pakankamai atsargų, iš savo pensijų nepajėgs Studijų Savaitei susitaupyti.

Malonu patirti, kad ir Studijų Savaitės rengimo komitetas esąs tuo klausimu susidomėjęs. Atrodo, kad bus bandoma suorganizuoti nors ir kuklų piniginį vajų, padėti jaunimui ir mažiau pasiturintiems Saavitėje dalyvauti. Teko patirti, kad labai graži pradžia jau padaryta. Apie tai, žinoma, savo laiku pasisakys Savaitei ruošti Komitetas.

Kartą įsibėgėjus, tebūnie leista kiek norint išsisakyti. Todėl dar vienas kuklus pageidavimas: nepersikrauti paskaitomis ir diskusijomis. Anglija yra senos kultūros kraštas, o Londonas įvairiausių muziejų ir istorinių vietovių centras. Būtų gaila, kad per daug įsileidus į darbą, nebeliktų laiko atsikvėpti ir ta proga nors šiek tiek aplinkui pasidairyti.

Studijų Savaitės komitetas darys visa, kad į mūsų salą atvykusieji per daug nenusiviltų. Iš kitos pusės jie norėtų matyti kiek galima didesnį dalyvių skaičių, o taip pat pageidautų, kad pranešimai apie dalyvavimą per daug nenusidelstų.

Kaip jau skelbta, Studijų Savaitė vyksta ilepos 31 — rugpiūčio 7 dienomis.

J. Vikis

REIKĖJO PASPAUSTI DAUGIAU

Niekas neprisimena laikų, kad spauda (ypač opozicinė) reikalautų didesnių apsunkinimų, negu valdžia užkrauna. Tai padarė „Sunday Telegraph“ (gruodžio 19 d.) savo vedamajame: „Daugelio mūsų Kalėdos būtų smagesnės, jei naujai paskelbtasis papildomasis biudžetas būtų buvęs labiau apsunkinantis“.

Laikraštis galvoja, kad paskelbtųjų priemonių nepakaks kraštui iš sunkumų išsikrapštyti.

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Pasaulyje

TELEGRAMA JAV PREZIDENTUI

Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Seimas pasiuntė Prezidentui Gerald Ford šio turinio sveikinimą, dr. Kęstučio Valiūno pasirašytą:

Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Seimas, susirinkęs savo sesijos 1976 m. gruodžio 4-5 d. d. Washingtone, D. C., įgaliojo mane perduoti Tamstai, Pone Prezidente, mūsų nuoširdžius sveikinimus ir padėką už Ambasadorių William Scranton ir W. Tappley Bennett stiprius ir ryžtingus pareiškimus Jungtinėse Tautose, liečiančius žmogaus teisių pažeidimą Sovietų okupuotoje Lietuvoje.

Mes tikimės, kad Jungtinės Valstybės ir toliau kreips savo dėmesį, ir savo veiklą į tautinio apsisprendimo problemos išrišimą Pabaltijo valstybėse ir Rytų Europos kraštuose abelnai.

Prašau priimti, Pone Prezidente, mūsų nuoširdžius linkėjimus geriausios sėkmės ateinančiuose Naujuosiuose Metuose. (E)

SIMPOZIUMAS NEĮVYKO

Seniai skelbtas žydų kultūrinis simpoziumas Maskvoje negalėjo įvykti. Trylika simpoziumo rengėjų buvo suimta. Daugelis dalyvių taip pat buvo areštuota dar prieš pasiekiant Maskvą. Policija bandė įsiveržti į patalpas, kur jau buvo pradėję rinktis simpoziumo dalyviai. Delegatai iš užsienio negavo vizų. Tik vienas profesorius su žmona buvo atvykęs iš JAV. Tačiau palaikius Maskvos aerodrome 24 valandas, jis buvo išskraidintas į Londoną. Apie simpoziumo išblaškymą pranešė dr. Sacharovas.

MODERNIŠKAS N. METŲ SUTIKIMAS

London Eucumenical Centre St. James bažnyčioje (Piccadilly) surengė moderniška N. Metų sutikimą. Jis tęsėsi nuo 6.30 iki 12.30. Programoje, be kita ko, šokiai ir dainos. Kiekvienas galėjo ateiti, kada patinka, atsinešti muzikos instrumentus ir savo sukurtą poeziją. Specialiai į šį sutikimą buvo atvykęs iš Vokietijos Janssens su savo orkestru. Praėjusiais metais jis išgarsėjo Nairobio Pasaulio Bažnyčių Taryboje savo daina „Break Down the Walls“.

NAUJI GINKLAI

Žurnalas „Jane's Weapon Sistems“ paskelbė, kad sovietai turi atominius povandeninius laivus, kurių sviedinius reguliuoja oro satelitai. Tokie sviediniai galį tiksliai pataikyti į laivą, esantį už 400 mylių. Šis naujas ginklas vadinamas SSN-13.

Sovietai dabar turi 65 povandeninius laivus, ginkluotus atom. sviediniais, 80 atomine energija varomų povandeninių laivų ir 200 paprastų povand. laivų.

Tačiau bandymas naujo ginklo, kurio uždavinys buvęs atrasti ore ir sunaikinti priešo satelitus, nepasisekė.

ATSARGA GĖDOS NEDARO

Britų organizacijos, parapijos ir savivaldybės, besiruošdamos karalienės sidabriniam jubiliejui, pasidaro daug išlaidų. Jei karalienė prieš laiką numirtų, tai sunku būtų pinigus atgauti. Šiuo atveju padeda draudimo bendrovės.

DEGTINĖ IR DARBAS

Ką tik pasirodžiusioje brošiūroje „Alcohol and Work“ rašoma, kad Britanijoje daugiau darbo dienų prarandama dėl alkoholio vartojimo, negu dėl streikų.

Tiriant įvairias geriančiųjų grupes, nuo direktoriaus iki darbininko, gauti tokie rezultatai: 88% geria prieš pradėdami darbą; 62% kartais nešasi butelį į darbovietę; 12% nešasi butelį kasdien; 91% kartais išgeria darbo metu.

NORI SUGRĮŽTI

„Sovietskaja Bielorusija“ paskelbė tūlos Marijos Davidovič laišką, kuriame ji prašo leidimo sugrįžti iš Izraelio į Sov. Sąjungą. Jos vyras dar prieš emigruojant miręs nuo širdies smūgio, bet jo draugai įkalbėję ją išvykti į Izraelį. M. Davidovič prašymą svarstysianti speciali emigracijos įstaiga. Tačiau laikraštis nuo savęs prideda: „Gimtasis kraštas nėra butas, kurį galima lengvai palikti ir persikelti gyventi į naują vietą“.

BUKOVSKIS APIE BRITANIJĄ

Londono aerodrome spaudos atstovams Vladimiras Bukovskis, tarp kitko, pareiškė:

„Džiaugiuosi pirmą kartą atvykęs į kraštą, kuris paskutiniaisiais metais suteikė globą daugeliui rusų pabėgėlių.

Noriu pareikšti ypatingą padėką kiekvienam asmeniui, supratusiam mūsų padėtį Sov. Sąjungoje. Esu įsitikinęs, kad kova dėl demokratijos, vykstanti šio krašto ir Sovietų Sąjungos žmonių širdyse, yra kova dėl kiekvieno iš mūsų.

Aš esu laimingas, galėdamas susitikti Britanijos žmones — demokratijos tradicijų ir laisvės saugotojus.“

PO NEĮVYKUSIO SIMPOZIUMO

„Observer“ paskelbė Londono žydų rabino Nachum Rabinowitchiaus, ką tik grįžusio iš Maskvos, pareiškimą. Jis buvo nuvykęs į žydų intelektualų simpoziumą, kurį KGB išvaikė, o rengėjus areštavo.

Pasak Rabinowitchių, žydų mokslininkai buvo paskelbę apklausinėjimą žydų tarpe. To apklausinėjimo rezultatai labai užpykdę Sovietų valdžią, nes 80% apklaustųjų pasisakė norį būti žydais, jei galėtų laisvai pasirinkti. Apklausinėjimą organizavę asmenys buvo tardomi, o jų surinktoji medžiaga konfiskuota.

SKAIČIAI KALBA

JAV mokslininkas dr. A. Sutton išleido trijų tomų veikalą, pavadintą „Western Technology and Soviet Economic Development 1917-1965“. Tai yra ilgo tyrimo rezultatas, kuris skaičiais įrodo Sov. Sąjungos pasisekimo paslaptis.

Suminėjęs visiems žinomus faktus, kad 50% mėsos, kiaušinių ir daržovių pagamina sklypininkai, valdą tik 2% dirbamos žemės, ir kad 66 milijonai krašto gyventojų sunaikinta vergų stovyklose, autorius įrodo, kad 90% sovietų technologijos yra sukurta Vakarų pagalba.

Iki 1930 m. sovietai nepadarę jokios savistovios pažangos technikoje. 1930-1945 m. laikotarpyje pasistūmėta kai kurių ginklų, dirbtinės gumos (koksagyzas), žemės gręžimo mašinų ir garo katilų gamyboje. Vėliau ir šitose srityse imta naudoti vakariečių metodai.

Išnagrinėjęs 75 pagrindines technologijos šakas, dr. Sutton rado, kad 1945-1965 m. laikotarpyje tik 11% visų mašinų ar jų dalių gamyba buvo vietinės kilmės.

Jau 1920 m. 350 užsienio firmų buvo sudariusios technologinius kontraktus. Tais metais 80% visos sovietų naftos buvo gaunama amerikiečių technikos pagalba.

1929-1940 m. laikotarpyje 300.000 aukščiausios rūšies fabrikų įrengimų, mašinų ir įrankių buvo atgabenta iš užsienio. O antrojo pasaulinio karo metu, neatsižvelgiant į buvusią vokiečių-sovietų draugystę, JAV pristatė Sov. Sąjungai mašinų ir įrankių už 11 bilijonų dolerių.

Nugalėjus Vokietiją, du trečdaliai jos lėktuvų fabrikų, beveik visi rakietų fabrikai, apie du trečdaliai elektronikos pramonės, daugybė ginklų fabrikų ir ginklų buvo išgabenta į Sov. Sąjungą.

1959-1963 m. laikotarpyje Sov. Sąjunga pirkosi iš JAV 50 galutinai įrengtų chemijos pramonės fabrikų, kurių jie neturėjo savo krašte. Iki 1967 m. net du trečdaliai sovietų prekybos laivyno buvo gauta iš Vakarų.

Karo metu Sov. Sąjunga gavo iš Vakarų radarą ir daugybę moderniškų ginklų, kuriuos jie patobulino ir pradėjo gaminti savo fabrikuose. Toji gamyba dabar jau susilygino su JAV, o kai kuriose srityse ir pralenkė.

PAMĖGDŽIOJA NACIUS

Prof. Henry Dicks, buvęs Karališkosios Psichiatrų Kolegijos prezidentas, pasiuntė Leningrado psichiatrinės ligoninės vedėjui M. Isakovui tokią telegramą:

„Britų psichiatrai pasipiktinę sutiko žinią, kad Vladimiras Borisovas vėl buvo begėdiškai suimtas ir neleistinai gydomas jūsų ligoninėje. Jeigu tokie veiksmai nebus sustabdyti, jūsų vardas istorijoje bus siejamas su naciais, kurių metodus jūs kopijuojate. Gėda jums ir jūsų nedoriems viršininkams.“

Borisovas, vienas iš Žmogaus Teisių Komiteto steigėjų Sov. Sąjungoje, jau seniau daug metų buvo laikomas beprotnamyje.

Vliko seimo nutarimai

Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Seimas 1976 m. gruodžio 4-5 d. d. Washingtone, D. C., minėdamas Jungtinių Valstybių 200 metų nepriklausomybės sukaktį ir pagerbdamas dėl Lietuvos laisvės žuvusius bei šiandien kovojančius okupanto priespaudoje, priėmė šiuos **nutarimus:**

1. Seimas griežtai protestuoja prieš Lietuvos okupaciją ir prieš paneigimą lietuvių teisės į savitą kultūrą, prieš rusifikaciją bei pastangas žaloti tautinį lietuvio būdą.

2. Seimas reiškia gilią pagarbą pavergtiems lietuviams, ryžtingai kovojantiems prieš sovietinę okupaciją ir už lietuvio asmens teises.

3. Seimas kviečia laisvuosius lietuvius dar aktyviau jungtis į pavergtos tėvynės laisvinimą, vadovaujamą VLIKo, kuris už Lietuvos ribų, lietuvių tautai siekiant išsilaisvinimo, reiškia ir vykdo jos politinę valią.

4. Seimas prašo VLIKo Valdybą labiau išplėsti ir sustiprinti Lietuvos laisvinimo veiklą laisvajame pasaulyje, ypač Europoje.

5. Seimas įpareigoja VLIKo Valdybą organizuoti lietuvių žmogaus teisių komisiją ir stiprinti šios srities informacinę veiklą.

6. Seimas dėkoja lietuvių organizacijoms, dalyvaujančioms tarptautiniuose sąjūdžiuose, už jų indėlį į Lietuvos laisvinimo darbą ir skatina VLIKo Valdybą remti jų pastangas.

7. Seimas, labai vertindamas PLB, ALTos ir kitų lietuvių organizacijų bei institucijų pastangas Lietuvos laisvės bylai, pritaria VLIKo ryšiams su šiomis organizacijomis, paveda jo Valdybai toliau siekti organizacinės darnos, ypatingai Jungtinėse Amerikos Valstybėse; prašo tęsti Lietuvos laisvinimo konferencijų darbus ir ieškoti būdų VLIKo organizacijai stiprinti bei plėsti.

8. Seimas mano, kad visuomeninė ir politinė diferenciacija sudaro natūralias sąlygas demokratiniams palinkimams ir įpročiams bei dvasiai ugdyti, darbo suderinimo siekti ir Lietuvos laisvinimo darbo tęstinumą laiduoti.

9. VLIKo Seimas džiaugiasi mūsų jaunesnės kartos ir Lietuvių Jaunimo sąjungos ypatingai padidėjusiu dėmesiu Lietuvos laisvinimui savo Kongreso metu Pietų Amerikoje ir dalyvaujant VLIKo Seime, o taip pat planuojant konkrečius darbus ir šiuo metu. Seimas pritaria minčiai siekti dar glaudesnio bendradarbiavimo ir ryšių su jaunimu ateityje.

10. Seimas dėkoja VLIKo Tarybai ir Valdybai už atliktą darbą, labai vertina veiklą Pasaulinėje Pabaltiečių Santalkoje ir Tautos Fondo pastangas kaupiant lėšas Lietuvos laisvinimui. Ypatingą padėką reiškia Kanados Tautos Fondo atstovybės pirmininkui J. Vaičeliūnui ir Toronto atstovybės pirmininkui A. Firavičiui už įteiktas stambias aukas. Seimas nuoširdžiai dėkoja visiems aukotojams.

11. Seimas dėkoja Lietuvos Diplomatinės Tarnybos nariams, organizacijoms bei asmenims, žodžiu arba raštu Seimą sveikinusiems.

12. Seimas dėkoja Jungtinių Amerikos Valstybių Bendruomenės Washingtono apylinkės valdybai, gražiai paruošusiai techniškas sąlygas Seimo sesijai vykti.

(ELTA)

Po 30 metų

Prieš keletą dienų pagal dabar veikiantį įstatymą viešai paskelbti britų vyriausybės ministrų kabineto posėdžių 1946 metų protokolai. Tai yra atidengti įvykiai bei nutarimai, kurie lėmė pasaulio likimo eigą prieš 30 metų.

Paskelbtieji dokumentai rodo, kad Didžioji Britanija, iki tol buvusi didžiausia pasaulio galybė ir autoritetas, pradėjo smukti žemyn ir byrėti. Tais metais buvo pasakyta Churchillio garsioji kalba Fultone, paskelbusi pasauliui apie geležinę uždangą. Tais metais britų vyriausybė, pradėjusi vesti derybas su kaimynais dėl pokarinės Europos, pirmą kartą pamatė, kad iš po Stalino ūsų nebespinduliuoja draugiškas šypsnis, bet blizga aštrūs dantys. Nuo tų metų pradėjo augti Sov. Sąjungos galybė, šiandien jau pralenkusi beveik visą pasaulį.

Ano meto vadinamiesiems DP 1946-tieji metai buvo tik tiek reikšmingi, kad buvo pašalintas pavojus būti per prievartą ištremtiems. Pagal 1944 metų karo kabineto nutarimą britai buvo įsipareigoję grąžinti visus Sov. Sąjungos piliečius atgal, ar jie to norėtų ar ne. 1946-aisiais metais užs. reik. ministrui E. Bevinui pavyko įkalbėti kabinetą pakeisti šį nutarimą, priverstinai repatrijuojant tiktai tuos Sov. S-gos piliečius, kurie buvo pagauti vokiečių uniformose, pabėgę iš sovietų kariuomenės pasibaigus sovietų-nacių draugiškumo paktui arba kokiu nors būdu teikę pagalbą priešui. Kaip žinoma, ir šį įstatymą išleidus, daug žmonių buvo pasiųsta tiesiai į mirtį.

Dalis 1946 m. kabineto dokumentų, liečiančių Izraelio-Palestinos reikalus, dar likę nepaskelbta. Dėl tų dokumentų dabar kaip tik prasidėjo komentarai ir ginčai.

KAS GALINGESNIS?

Pagal Gallupo apklausinėjimus 54% britų galvoja, kad Transport and General Workers prof. sąjungų vadas Jones yra galingesnis už min. pirm. J. Callaghan.

SVETLANOS MILIJONAS

Stalino duktė Svetlana (50), kuri yra išsiskyrusi su savo vyru Peters, turėjo pirmą spaudos pasikalbėjimą su „Daily Telegraph'o atstovu. Ji pasisakė uždirbusi savo raštais vieną milijoną dolerių, bet didesnę jų dalį investavusi į gyvulių ūkį, kuris bankrutavęs. Dabar ji vadinasi Lana Peter, gyvena su dukrele Olga Kalifornijoe, nebekalba rusiškai ir tariasi visiškai suamerikonėjusi.

Septynios DIENOS

— Vakarų spaudos korespondentai Maskvoje praneša, kad Sov. Sąjungos gyventojų nuomone L. Brežnevas persistengęs, apsikraudamas ordinais ir medaliais savo 70 m. sukakties proga.

— Romos burmistras, komunistas G. C. Argan apsilankė pas popiežių ir įteikė jam sidabrinę alyvų šakelės skulptūrą, padarytą taip pat komunisto skulptoriaus Giacomu Manzo.

— Puerto Rico sala Karaibų jūroje prezidento Fordo paskelbta 51-ja Amerikos valstybe. Jos nauju gubernatorium prisaikdintas Carlos Romero Barcolo.

— Pradėjus tardyti dėl kyšių ir išeikvojimų, nusišovė vienas Izraelio kabineto ministeris A. Ofer.

— Elta paskelbė Vliko sejmą sveikinusiųjų organizacijų sąrašą, kuriame yra ir DBLS pirmininko J. Alkio sveikinimas.

— Sovietų viršgarsinis lėktuvas Tu-144, turėjęs pradėti keleivių pervežimą 1976 m. antroje pusėje, dar vis galutinai neparuoštas.

— Pranešimuose iš New Yorko J. Lukoševičius „Tiesoje“ rašo, kad dalis Kalėdų senelių New Yorko krautuvėse buvo ginkluoti sekliai, žiūrintieji, kad pirkėjai „nenusipirktų“ be pinigų.

— 1976 m. Britanijoje bankrutavo rekordinis firmų skaičius — 2.033.

— Kinijoe padidėjo alkoholio suvartojimas. Priežastis — džiaugsmas dėl valdžios pergalės prieš keturis sąmokslininkus.

— Per Kalėdas Leningrade suimtas disidentas V. Borisovas atsisakė pasiūlymo emigruoti, iki bus paleistas iš beprotnamio ir paskelbtas esąs sveikas.

— Vokietijoje įsteigta Europos vienybės premija (DM 20.000) šiemet atiteko britų švietimo ministrei Shirley Williams ir šveicarų mokslininkui prof. H. Rieben.

— Lakūnas V. Belenko, atskraidinęs sovietų slaptą lėktuvą į Japoniją, po šešių mėnesių tardymo gavo teisę apsigyventi JAV. Bet ir čia jis sakosi nesijaučiąs saugus.

— Čilės komunistų vadas Corvalon per jo garbei suruoštas iškilmes Maskvoje pareiškė, kad Čilės valdžia dar laiko 3.300 politinių kalinių.

— Sovietų Sąjungoje 1976 m. gautas rekordinis javų derlius — 223.800.000 tonų.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. Tel. 01-7272470

Registered as a newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Prenumeratos kaina metams 9.00 sv. pusei metų — 4.50 sv.; dolerio kraštuose — 19.50 dol. metams; Vokietijoj — DM 45.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nestima atsakomybės.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 2.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau.

Jonas Glemža – jubiliatas

Kas nėra girdėjęs apie Pienocentrą, nepriklausomoje Lietuvoje sukurtą bendrovę, kuri aprūpindavo pieno produktais beveik visus miesto gyventojus ir perteklių eksportuodavo į užsienį? Dėka tos bendrovės planingo darbo, nepaprastai pakilo Lietuvos krašto ūkis ir gyventojų gerbūvis.

Pienocentras buvo įsteigtas 1927 m. sausio 1 dieną, t. y. lygiai prieš 50 metų. Vienas iš Pienocentro steigėjų ir ilgametis b-vės pirmininkas bei vyr. direktorius buvo ūkininko sūnus Jonas Glemža, gerai žinomas visuomenininkas, ekonomistas ir kooperatininkas, dabar gyvenąs Vak. Vokietijoje ir šiomis dienomis švenčiąs savo amžiaus 90 metų sukaktį. Sulaukęs to brandaus amžiaus, mūsų jubiliatas vis

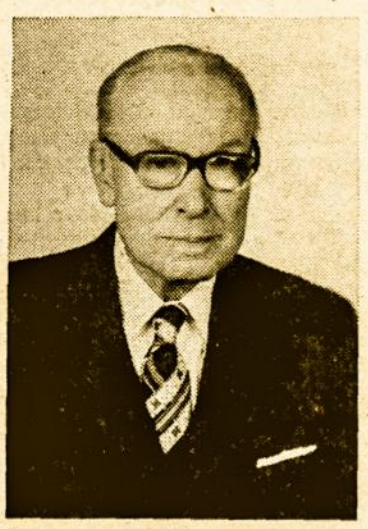

dar neapleidžia savo jaunystės įpročių: kuklumo, darbštumo ir pareigos jausmo.

Jonas Glemža gimė 1887 m. sausio 20 d. Auliškio k., Panevėžio apskr., ir mokėsi Mintaujos gimnazijoje. Dar būdamas gimnazijoje, prisidėjo prie socialdemokratų veiklos; 1907 m. dirbo Petrapilyje ir mokėsi komercijos institute. Pergyvenęs karą ir revoliuciją, 1919 m. grįžo į Lietuvą ir įstojo į besikuriančią kariuomenę, kur ligi 1925 m. ėjo intendanto padėjėjo pareigas.

Dar karininku būdamas J. Glemža pradėjo domėtis krašto ūkio problemomis. Kartu su kitais suorganizavo kooperacinę „Raidės" spaustuvę. 1921 m. Panevėžyje įsteigė verpyklą „Vilna". Išėjęs iš kariuomenės į atsargą, 1925-26 m. dirbo „Lietūkio" skyriaus vedėju. Pagaliau 1927 m. įsteigus Lietuvoje centrinę pieno perdirbimo bendrovę, J. Glemža ligi 1940 m. vadovauja Pienocentrui, eidamas b-vės pirmininko ir vyr. direktoriaus pareigas.

Valstybei pradėjus planingiau vairuoti krašto ūkį, atsirado reikalas steigti kitas žemės ūkį aptarnaujančias organizacijas. J. Glemža dalyvavo tų organizacijų steigime, dažnai imdamasis iniciatyvos. Klaipėdoje buvo įsteigtas „Lietuvos Eksportas", prekybos laivyno bendrovė „Lietuvos Baltijos Lloydas", draudimo bendrovė „Kooperacija", Panevėžyje „Lietuvos Muilas", Kaune — užkandinių b-vė Valgis, ir daug kitų. Iš tiesų anuo metu sunku būtų buvę rasti stambesnę ekonominę organizaciją, kurioje nebūtų dalyvavęs J. Glemža.

Pienocentro bendrovė, būdama viena iš turtingiausių, savo kapitalu dalyvavo kitų smulkesnių ekonominių organizacijų steigime. Tuo būdu b-vės direktorius turėjo svarų balsą visoje eilėje kitų bendrovių, kurių akcijas turėjo paprastai tik visuomeninės organizacijos. Visos tos bendrovės (Pienocentras, Maistas, Lietūkis ir kt.) buvo visuomeninio pobūdžio, valstybės kontroliuojamos. Todėl jomis pasitikėjo visuomenė ir jų veikimas buvo labai sėkmingas. Tas darbas buvo nutrauktas 1940 m.

1944 m. pasitraukęs į Vakarus, J. Glemža dalyvavo steigiant liet. tremtinių organizacijas Vokietijoje, ir ligi 1956 m. buvo Vokietijos liet. b-nės krašto valdyboje. Nuo 1957 m. J. Glemžai teko įsijungti į politinį darbą. Ligi 1965 m. jis buvo VLIKo vykd. tarybos pirmininku ir Eltos direktorium. Neapleido jis ir savo ideologinio darbo. Nuo 1955 m., kaip LSDP Užs. Delegatūros narys dalyvavo Socialistų Internacionalo kongresuose, Vid. ir Rytų Europos profsąjungininkų centro posėdžiuose, visur padarydamas vertingą įnašą. Ligi šiol jis yra Baltų Tarybos narys.

Išėjęs į pensiją, J. Glemža surado daugiau laiko bendradarbiauti spaudoje. Kartu su buv. bendradarbiais jis išleido vertingą knygą „Žemės ūkio gamybinė kooperacija nepriklausomoje Lietuvoje 1920-40" (Londonas, 1972). Pastaruoju laiku parašė apie dabartinį žemės ūkį Lietuvoje 60-ties puslapių studiją, kuri buvo atspausdinta „Akta Baltica" almanacho XV tome. Be to, jis parašė išsamų straipsnį apie žemės ūkio padėtį Lenkijoje, kur neseniai jam teko lankytis.

Dabar, sulaukusį tokio garbingo amžiaus, J. Glemžą dar galima matyti įvairiuose susirinkimuose Vokietijoje, Studijų Savaitėse ir kitur. Jis suorganizavo liet. šalpos draugiją „Labdara" Vokietijoje ir jai vadovauja.

Mūsų garbingas jubiliatas gali būti geras pavyzdys žymiai jaunesniems tautiečiams. Bet, norėdami pilnai įvertinti jo ilgų metų veiklą, turime grįžti į nepriklausomą Lietuvą, į jo vaisingiausio darbo laikotarpį. Tas laikotarpis neabejotinai turės būti įrašytas aukso raidėmis jo biografijoje ir neprikl. Lietuvos ekonominių organizacijų istorijoje.

Ilgiausių Metų garbingam Jubiliatui.

J. Vilčinskas

X-SIS L. K. AKADEMIJOS SUVAŽIAVIMAS

Lapkričio 24-28 d. d. Detroite (JAV) vyko Lietuvos Katalikų Mokslo Akademijos dešimtasis suvažiavimas.

Suvažiavimas pradėtas pagrindine prof. A. Maceinos paskaita „Asmuo ir istorija", kuri, negalint prelegentui atvykti, buvo perduota iš magnetofono juostos.

Vėliau suvažiavimas pasiskirstė į istorikų, lituanistų, filosofų, gamtininkų, teologų, politikų, literatų, architektų, meno ir medicinos sekcijas. Skaityta daugybė paskaitų ir išgvildenta begalės įvairiausių temų. Suruoštas koncertas, pagerbti mirusieji Akademijos nariai.

Suvažiavimo metu vyko dailininkų Anastazijos ir Antano Tamošaičių paroda. Taip pat buvo suruošta Akademijos narių išleistųjų knygų paroda. Iš 234 Akademijos registruotų narių suvažiavime dalyvavo 102. Be to, gausiai dalyvavo ir pašalinių asmenų, ypač detroitiečių.

Šventieji ir nuskriaustieji

Ne viskas sutemose žuvo.
Šiltu krauju širdis pasruvo
ir prievartai paklusti neišmoko.
Mortuos voco!

Šiais prasmingais prievartai nenusilenkusio mūsų poeto V. Mykolaičio-Putino žodžiais „Lietuvos Kat. Bažn. kronika" palydėjo į kapus mokytojos **Stasės Lukšaitės** palaikus.

Gimusi 1917 m., brendusi angelaičių bei pavasarininkų gretose, vėliau įstojusi į Širdiečių vienuolyną, Stasė prieš savo mirtį dirbo Kauno vaikų darželyje ir, ri-

J. Kuzmickis

zikuodama laisve, ruošdavo vaikus išpažinčiai ir Pirmajai Komunijai. Be abejo, komunistiniam režimui tai nepatiko: kai 1975 m. spalio 30 d. rytą leidosi žemyn mediniais laiptais nuo Aleksoto, buvo piktų rankų parblokšta ant žemės, žiauriai sužalota ir palikta mirti.

Ligoninėje atgavusi sąmonę, didžiaidvasiškai atleido žmogžudžiui „su šviesiu veidu", o lapkričio 5 d. numirė. Tardytojas norėjo pilotiškai nusiplauti rankas, naiviai tvirtindamas, jog „įvykęs nelaimingas atsitikimas, nes, lipdama laiptais, ji pati paslydusi ir susižeidusi".

St. Lukšaitės nekrologas užbaigiamas šiais sunkiais kaltinimo žodžiais: „Tokius žudikus gimdo abejingieji ir tie, kurie, patys mindžiodami tiesą ir meilę, yra pasiryžę sunaikinti tikėjimą, o mūsų buvusią šventą tėviškės žemę paversti galvažudžių ir vagių urvu".

Tragiška mirtimi St. Lukšaitė įsirikiavo į lietuvių tautos kankinių gretas, kurios kasmet gausėja.

Individualus „aiškinimas"

1975 m. gegužės 7 d. Varėnos vid. mokyklos direktorius Vaitiekūnas užsipuolė **Stefaniją Verseckienę**, dėl ko jos sūnus Jonukas, IV kl. mokinys, lankąs bažnyčią ir patarnaująs šv. Mišioms. Jei motina jo nesudrausianti, būsiąs apsvarstytas jo elgesys ir jis pats viešai papeiktas visų mokinių akivaizdoje.

Kai St. Verseckienė atsakė, jog džiaugiasi, kai jos sūnus nelakstąs gatvėse, o einąs į bažnyčią, direktorius iškoneveikė kunigus, apšaukęs juos plėšikais bei balvonais, ir pagrąsino atimti jai motinystės teises, o sūnų paimti į „koloniją".

„Verseckienė, palaidojusi tris mažamečius vaikus, pati serganti širdies liga, kiekvieną dieną laukianti žinios apie vyro mirtį (jam padaryta širdies operacija), parėjo namo vos gyva, ir naktį ją ištiko širdies priepuolis. Tai šitaip pravedamas „individualus aiškinamasis darbas su tikinčiaisiais", — pažymi „Kronika".

„Aiškinamasis darbas" paverčiamas terorizavimu, logiškas įtikinimas — grasinimais. Tačiau sunku beužtvenkti „upės bėgimą, norint sau eitų ji pamažu"...

50 milijonų tikėjimas

Neseniai Leningrade D. Danilov ir V. Kobecky paskelbė „Viešosios nuomonės ir ateistinės propagandos" brošiūrą, kurioje nusiskundžiama, jog Sov. Rusijoje vienas iš penkių jaunuolių tebetikįs Dievą. Įskaitant 10% jaunuolių, kurie vadinami „svyruojančiais", susidaro įspūdis, kad po 60 metų griežto komunistų režimo Sov. Rusijoje apie 50 milijonų žmonių tebėra tikėjimo įtakoje.

Autoriai stebisi, kad, nepaisant valstybės įsakytos ateistinės propagandos spaudoje bei mokyklose, Leningrado 41% studentų prisipažino namuose tebešvenčią religines šventes. „Kai kuriuose atsakymuose galima jausti religijos pripažįstamą vaidmenį moralės klausimuose", — rašoma brošiūroje.

Vienas iš dešimties studentų drįso viešai atrėžti, kad esąs priešingas ateistinei propagandai, o vienas iš šešių „inteligentų" pasisakė, jog žmonėms turėtų būti leista praktikuoti tikėjimą.

Sužaloti kūdikiai

Labai taikliai tikėjimo ir viešosios dorovės sąsają Lietuvoje bei sunkias vyresniųjų pastangas palaikyti tikėjimo žiburėlį jaunuomenėje aptarė senutė lietuvė, mūsų sengalvėlių pavyzdžiu tęsianti auklėjamąjį darbą namuose:

„Mūsų tėvynėje Kalėdos ne visiems atneš džiaugsmą: daugelis motinėlių lies skaudžias ašaras prie Jėzulio prakartėlės dėl savo paklydusių dukrų ir sūnų, o tokių daug, daug... Ir čia gal mes, motinos, pačios kaltos, kad nemokėjom, nesugebėjom, nesupratom, kaip įdiegti tą meilės daigelį būsimam žmogui, kai jį motina maitina savo krauju. Ant motinos kelių užauga ir šventieji, ir nuskriaustieji... Dabar, kai matau, kaip sunkiai tuos vaikelius augina, kiek jiems dėmesio skiria, o rezultatai labai prasti: dauguma vaikelių — egoistinių poreikių rinkinys.

„Seniau motinėlės turėjo mažiau vargo su dešimčia vaikelių, negu šiandien su vienu. Mūsų dienose motinai nelengva: ir tarnyba, ir šeimos visi rūpesčiai, fiziniai ir moraliai pervargusios: naujas žmogus ateina į pasaulį jau sužalotas"...

Ne be prasmės ir tai senutei, ir mums, svarstant Kristaus gimimą, kyla gilios reikšmės klausimas: „Nusilenkė Jam trys išminčiai, nusilenkė asilas, jautis, o ar pajėgs sulenkti kelius prieš savo Kūrėją ir Atpirkėją XX-jo amžiaus žmogus?"

Tą pačią mintį poetinėje dimensijoje iškėlė ir nežinomas poetas vargstančioje Lietuvoje:

Skausmu pravirko mūsų žmonės:
kiek rūpesčių, kančių, vargų!
Nebėr mums angelų sargų,
nebėr mums Motinos malonės, —
ledais pavirto mūs svajonės...

Nauji leidiniai

Joseph Ehret — VOM ADAM DER EUROPEER

Antroji laida, Basel, 1977

Tai yra mums visiems žinomo ir gerbiamo baltų draugo prof. J. Ereto keturių vertingų straipsnių rinkinėlis, apie kurį skaitytojas daugiau patirs, laisvai atpasakojus autoriaus pridėtąją įžangą.

„Prieš metus buvau išleidęs savo apie baltus po antrojo pasaulinio karo knygose ir žurnaluose spausdintų straipsnių rinkinėlį, pavadintą „Baltishes Sshicksal" (Baltų likimas). Šitas leidinys buvo mielai sutiktas ir per keletą mėnesių jo neliko. Tad dabar nutariau išleisti antrą panašią brošiūrą.

Pirmieji du rašiniai liečia baltų likimą. Juose trumpai papasakojama apie lietuvių tautą ir jos senovišką kalbą (Europos kalbų protėvę. Vert.). Trečiajame straipsnyje „Užmirštieji baltai" paliečiamas taip pat Latvijos ir Estijos likimas. Paskutinysis rašinys vaizduoja Baltijos valstybes 1918-1968 m. laikotarpyje, kuriame jų stiprybės jokios vėtros nepajėgė palaužti.

Žinoma, rašant apie tą patį dalyką atskirais laikotarpiais, neišvengiamas pasikartojimas. Tačiau panaudotosios medžiagos šaltiniai nėra pasikeitę, todėl atleistina, jei mažiau žinomi dalykai pakartotinai pateikiami.

Šitoji knygutė nėra propagandinis leidinys. Ji nė kieno neinspiruota ir nefinansuota. Jos pasirodymą iššaukė sąžinės balsas šveicaro, kuris dviejų karų laikotarpyje buvo liudytojas nepavydėtino likimo baltų, kuriems ir šiandien lemta neturėti tėvynėje laisvės, o laisvėje tėvynės. Šveicaras visada jautė pareigą padėti įvairių tautų prispaustiesiems, todėl jis turi padėti ir baltams".

Šitoji knygutė yra prof. Ereto graži Naujųjų Metų dovana lietuviams ir visiems baltams, kurie ją skaitydami, bus dėkingi autoriui už jo nepailstamas pastangas.

Aldona Veščiūnaitė — ŽODŽIAI KAIP SALOS. Eilėraščiai. Išleido Algimanto Mackaus Knygų Leidimo Fondas, 1976 m. Aplankas ir titulinis puslapis Viktoro Simankevičiaus. 61 psl., kaina 5.50 dol.

TĖVYNĖS SARGAS — politikos ir socialinių mokslų žurnalas, Nr. 2 (1976). Redaguoja — Petras Maldeikis.

Turinyje: 80 metų nuo pirmojo T. S. pasirodymo, A. Rinkūno straipsnis apie švietimo problemas, Kasulaičio — apie LB ir ALTą, Vyt. Bagdonavičiaus — JAV sukakti, J. Kuprionio — Liet. polit. susiorganizavimo problemas, J. Z. — apie arkiv. M. Reinį, J. Varno — apie prof. St. Šalkauskį, P. Miškinio — apie Lietuvos laisvinimo veiklą. Paminėti sukaktuvininkai — prof. J. Eretas, prel. Balkūnas, prel. Juras; mirusieji — dr. P. Karvelis, M. Gudelienė, A. Tumėnas. Įvykių ir problemų apžvalga, recenzijos.

Žurnalo 95-kiuose puslapiuose prikrauta tikrai daug ir vertingos medžiagos. Jį leidžia Lietuvos Krikščionių Demokratų Sąjunga.

Su lietuviais pasaulyje

VETERINARIJOS AKADEMIJOS SUKAKTIS

Chicagoje buvo paminėta Kauno Veterinarijos akademijos 40 metų sukaktis. Minėjime įvadinį žodį rengėjų vardu tarė Lietuvių Veterinarijos Gydytojų Draugijos pirm. dr. K. Karanauskas. Savo sąraše draugija turi apie 70 veterinarijos gydytojų, kurių didžioji dalis yra JAV ir Kanadoje, o kiti šiuo metu gyvena V. Vokietijoje, Austrijoje, Šveicarijoje, Belgijoje, Australijoje ir Kolumbijoje. Apie Kauno veterinarijos akademijos pirmuosius žingsnius kalbėjo steigėjų gretoms priklausęs dr. St. Jankauskas, apie jos reikšmę Lietuvai — prof. K. Alminas. Dotnuvos akademijos vardu sveikino jos buvęs rektorius prof. B. Vitkus.

KOLUMBIJOJE PREMIJUOTAS LIETUVIS PROFESORIUS

Prof. kun. dr. Vytautui Mankeliūnui lapkričio pradžioje buvo įteikta valstybinė Kolumbijos premija. Ji buvo jam duota ne už kokį nors specialų iš psichologijos srities parašytą darbą, bet už jo nuolatinį ir nepertraukiamą bei ilgą pasišventimą psichologijos srityje. Dienraštis „El Tiempo" rašo, kad prof. dr. Mankeliūnas paliko savo tėvynę, traukdamasis nuo sovietinės invazijos į Lietuvą. Jo gyvenimas ir darbas Kolumbijoje stebina visus jį pažįstančius. Profesorius yra paprastas ir labai malonus žmogus. Jis čia nesimaišo politikoje. Būdamas kunigas, jau ištisą eilę metų dėsto psichologiją valstybiniame universitete Bogotoje.

MIRĖ A. VALUCKAS

Praėjusiųjų metų lapkričio pradžioje Amerikoje mirė buvęs Vliko narys agr. Andrius Valuckas (71 m.). Velionis dalyvavo Suvalkijos ūkininkų judėjime ir už tai buvo smarkiai nubaustas. 1940-41 m. sėdėjo sovietų kalėjime. Vėliau dirbo Lietuvos ūkiškose organizacijose ir dalyvavo spaudoje. Lietuvoje liko žmona ir trys dukros.

VEIKALAS APIE LIETUVIŲ MUZIKĄ

Prof. J. Žilevičius, Lietuvių muzikologijos archyvo vedėjas, nors jau sulaukęs 85 metų, baigė rašyti tūkstanties puslapių veikalą apie išeivijos lietuvių muziką, teatrą ir šokį. Šis veikalas skiriamas Etninei Lietuvių Foto Enciklopedijai. Autorius tikisi iš visuomenės materialinės paramos, kad galėtų ir toliau tęsti pradėtąjį lietuvių muzikos tyrimo ir rinkimo darbą.

ALFREDS DZILUMS

Girios Andrius

Kėkšto siaubo šauksmas sukelia nerimą tyruose ir jaunuolynuose. Po valandėlės į Eglių salos tankmę sutipnoja išsisklaidžiusi stirnų šeima. Posūnis Plikis vos neužsimuša, atsitrenkęs į medį, dukra Brucė prilimpa prie motinos šonų, bet draugė Kleja, vėjavaikiškai šokinėdama, atbėga prie sujaudintos šeimos paskutinioji.

— Ko tas paukštis taip padūkusiai rėkia?

— Jei nerėktų, tai išdykėliai jau aimanuotų vilko dantyse! — Benė piktai nusipurto. — Kur tu mano vaikus vėl nutempei?

— Ar aš? — Kleja stebisi. — Jie mane nuviliojo, ėjau jų pėdomis. Ir kur buvome nuėję? Čia pat iki pievos. Toks sultingas atolas suaugęs, kad sunku ir lūpas atitraukti! Pirmosios šalnos kaip medumi susaldinusios! Dėl to, krikštamote, nesibark!

Kleja moka atsiprašyti, o pas senę stirną visuomet plaka motinos širdis.

— Gerai, gerai, bet dabar laikykitės kartu. Kas žino, gal vilko gerklė čia pat patyriais sėlina...

— Kaip jis atrodo? Ar baisus?

— Toks didelis kaip veršis, toks piktas kaip šuo ir toks baisus kaip senasis pasalų medžiotojas.

Plikis šokinėja aplink eglę kaip voverė. Jis iš baimės mielai liptų į medį, bet apdaužo tik savo smailius ragelius ir įkiša koją tarp atvirų eglės šaknų. — E, e, e! — jis raišdamas subliauna, tarytum jam į šlaunį jau būtų įsmigę vilko dantys.

— Ar nenusiraminsi, straipakoji! — patėvis įduria jam į šoną gerą dūrį. — Kai reikia tėvo ir motinos klausyti, tai nežino, kur ragų padėti, bet vilką išgirdęs, kiša galvą į samanas. Kovoti reikia, berneli! Ragus prieš, žiūrėk, taip! Ir senis vėl trenkia su kakta į žemašakių pušaičių kuokštą.

Tačiau Eglių salos šeimininkas pradeda nerimauti. Kolei šeima, saugodamosi pavojaus, per dienų dienas nykuliuoja eglių tankmėse, Andrius braidžioja patyriais, kraipo galvą, klausosi ir tyrinėja apylinkę. — Taip, kartais girdėtas vilkų pavojus, bet savo gyvenime jis neatsimena sutikęs Baldonės girioje tokį žvėrį. Ir jei sutiktų — nebėgtų, ne! Suminkytų taip pat, kaip anąsyk Šilynų šunį. — Nugi, kada tai buvo? — galvoja senaragis, kraipinėdamas galvą prie Rudšilio raisto, kur mėlyname danguje, spygliuotų šakelių rėmuose atsispindi jo didybė ir gyvenimo džiaugsmas — tokie reti keturšakiai ragai.

Taip, tą jis gali lengvai suskaičiuoti.

Pirmaisiais metais jis peršoko per platųjį Smerdeklių tyro griovį, antraisiais — išlindo iš nenaudėlio kilpos, bet kai išaugo trečioji ragų šaka, jis per vestuvių laikotarpį išvijo iš savo valdų visus nekviestus vestuvininkus. Tai jis gerai atsimena, nes tą žiemą, kada jam pradėjo augti ketvirtoji šaka, iškrito toks gilus sniegas ir pradėjo taip stipriai šalti, kad tik su didele ištverme jis sulaukė pavasario. Bet penktoji vasara jam atnešė didelę laimę, taip ir šeštoji vasara, nes abejus metus jis pragyveno su viena ir ta pačia žmona, ir nei vienas neišdrįso prie šios miško gražuolės prisiartinti. — Taip, tai buvo septinta žiema, kada jį begėdišku būdu užpuolė Šilynų šuo. Bet jis jį sulenkė kaip eglaičių kuokštą. Begėdis taip suminkštėjo, kad cypdamas nusivilko namo ir daugiau Eglių saloje nebesirodė. Tur būt dėl to eigulys jį užstojo, neleisdamas net urėdui prieš tokį didvyrį pakelti šautuvo. Tik praeitą rudenį Juodasis šešėlis iš pasalų sužeidė jam koją ir pilvą. Bet jis iškentė ir šias porą šratų užtaisas. Taip, taip. Šįmet tegu tik prisiartina pats pikčiausias vilkas! Šįmet jam bus eilė susipažinti su senaragio kieto kaulo smailėmis.

Girios Andrius pakelia prieš vandens veidrodį savo išdidžią požilą galvą, lyg grakštus Iecavos girių briedis.

Bet vilkas dar nesirodo. Tik Kėkštas vėl rėkdamas įtupia į medžio viršūnę: — Reč, reč! Saugok vaikus, Andriau! Piemenys erzina vilką! Reč!

Stirninas pašoka. Jis pradeda atsargiai ljsti pelkėtu taku per alksnyną. Jis turi pamatyti, kas dedasi prie Misos. Ar piemenys nedegina šieno kūgių? Ką gi jo giminės per žiemą grauš, jei išdykėliai nenusiramins? — Taip, taip, bet apie vilką jis negalvoja...

Atsargiai perbridęs tyro brastas, peršokęs purviną miško kelią, Andrius įslenka į berželių krūmą ir iš pageltusių rudens lapų iškiša žilą kaktą. — Taip, ten jie išdykauja. Piemenys, tiesa, nedegina šieno kūgių, bet yra suleidę karves prie kūgių. Gyvuliai pešioja žalią šieną ir mindžioja jį it kraiką po kojomis. Ot, dyžos tiems išdykėliams! Bet ką jie patys daro? Klykauja paupiu, svaido pagaliukus ir pilkas šuva lodomas juos uoliai gaudo. Ak, tu kvaišas paukšti! Toks tai tavo vilkas!..

— E, e, e! Andrius užriečia savo storą kaklą, nusipurto ir palengvėle pradingsta ūksmingoje girioje.

Vėl perbridęs Ožių laiptus, ir suradęs Eglių salos tankmėje savo šeimą, jis spyriojasi lyg pernykštis ožiukas.

— Kvaišas! Šunies nepažįsta! Aš tuoj maniau, kad vien melas! E, e, e! Eikite spindžiu pasiganyti! Ateina žiema, o pilvai tušti.

Ragus atsukęs, Andrius išvaro savo šeimą per Dolės taką, kur šlapiose pievose žydi baltos, sultingos atolo venalapės gėlės.

(Pabaiga)

Rašytojas buvo Vilniuje

(Tęsinys iš praėjusio Nr.)

ĮLEIDŽIAMA TIK PENKIOM DIENELĖM

Per maža laiko vien tik Vilniaus istorinėm bei kultūrinėm vertybėm pažinti. O pabūti su giminėm, su senais mokslo metų draugais, su vienu kitu mokslo bei kultūros darbuotoju susitikti. Pasimatyti su buvusiais bendradarbiais, nusipelniusiais pensininkais. Ogi plačiau pažinti šiandieninį tėvų žemės gyvenimą. Dabartinę kultūrą Lietuvoj. Pamatyti lietuvišką dramą, operą ar išklausyti koncertą: mes gi to išsiilgę, kaip volungė lietaus! Pavalgyti ir Kanadoj neblogai turim. **Dolerinėn krautuvėn „BERIOZKA" vedate — juk Kanadoje (ir JAV) visos krautuvės tik dolerinės,** perkam tik už dolerius. **Čia gi visur tik „Beriozkos": kitokių suvis ir nėra.** Mums gi daugiau rūpi knygynai, bibliotekos, antikvarai, muziejai, dailės parodos, istoriniai pastatai, kultūros paminklai etc. etc.

Ir visa tai per penkias ar keturias dienas? Neįmanoma, nors arklio jėgą bei sveikatą turėtum (o jeigu pagyvenęs ir ilgos kelionės bei visokių tikrinimų ir kontrolių išvargintas). Penkios dienos — net su giminėmis pasimatyti per mažai laiko: tai susirgęs negalėjo suskubti į Vilnių, tai reikėjo kam prižiūrėti vaikus ar sergantį, tai dar kas. Ir išskrisk net visų nepamatęs!

Dvi piligrimo keliones į Vilnių atlikęs, esu jaugi savo kailiu ir net kaulų smegenimis patyręs: **užsienio tautiečius reikia Lietuvon įleisti bent dviem savaitėm.** REIKIA ĮLEISTI LIETUVON MAŽIAUSIA DEŠIMČIAI DIENŲ. Tai nuomonė visų, kurie buvo nuskridę į Vilnių.

Atvirai čia rašau ne dėl savęs! Iš to rašto man jau nebebus naudos. Dar net gali išeiti blogio, jei mano širdies balsas būtų palaikytas (to betrūktų!) kokia agitacija ar nežinia kuo. Rašau dėl šimtų, gal tūkstančių kitų lietuvių, kurie dėl Lietuvos ilgesio bei meilės irgi **išleidžia didelę dalį sunkiai uždirbtų santaupų, o pargrįžta panašiai skaudžiai nusivylę ir apkartę.** Juolab, kad niekaip negalima suprasti, KODĖL? Dabar Lietuvoje yra draugija kultūriniams ryšiams su tautiečiais užsienyje, vardu „TĖVIŠKĖ". **Bet kodėl „TĖVIŠKĖ" atvykusio tautiečio neleidžia į TĖVIŠKĘ?** Skrenda daugiausia pagyvenę, senyvi, paprasti žmonės, kilę iš liaudies, daug sunkiai dirbę, pasiilgę Lietuvos ir liaudies žmonių. **Dėl gimtinės (tėviškės) ir artimųjų meilės** jie nepagaili pluošto dolerių (atšalusiam šykštuoliui kone „šventų"). **Kuogi savo tėviškėse Lietuvos bei liaudies mylėtojai galėtų būti pavojingi ir kenksmingi?** Bene į galvą ateitų kurstyti gimines? Tiek nesimačius, būtų prie širdies ginčytis dėl kiek skirtingų pažiūrų? To bijoti — naivu ir juokinga.

Tautietis į Lietuvą skrenda su ilgesiu ir meile širdyje, o ne su „buržuaziniais nuodais". Jūs suvis neteisingai mus suprantate.

Ogi būtų tikrai visiems naudingiau: išeiviai sugrįžtų patenkinti; nesijaustų buvę įtariami kokiais piktavaliais: apsilankę tėviškėse, šiltai priimti savo tėvų žemėje. **Sugrįžtų pasisėmę Lietuvoje dvasinės atgaivos ir stiprybės,** o ne susirgę, paniekinti...

Keturiskart pravežtas pro tėviškę, kurioj nebuvęs trisdešimt dvejus metus, o vis tiek negavęs aplankyti gimtinės ir tėvų kauburėlių! Mano vaikystė ir jaunystė likusi gimtinėje. Patys brangiausieji palaidoti tėviškės kapinėse. Mano širdis ir dvasia pasilikusi Lietuvoje: Kanadoje tik oda, raumenys, pilvas, gyslos ir kaulai. **Ar grįžusiam užkabinti dėl to paniekos lentą ant krūtinės?** Tai labai rūsčios tikrovės faktas, kurį išgyvenu su didele kančia iki pat sielos gelmių. Argi dar mažai man „bausmės"? Tikrasis žmoniškumas negali būti klaidingas. **Mums didesnio žmoniškumo parodymas argi galėtų būti kieno palaikytas jau nukrypimu nuo tikrojo tarybinio kelio?**

Užsienio lietuviai yra daug pasaulio matę, daugely šalių buvę. Bet neleisti tėviškėn nė kojos įkelti? Tokio suvaržymo, tokio ganyte ganymo niekur nesame pergyvenę. **Ar Jūs man tikite, jog čia ne kokią propagandą, o iš širdies tikrą ir be galo liūdną tiesą, Broliai, sakau?** Tik 4-5 dienos, ir net tėviškėsna nevalia! **Tad juk esam pasitinkami su šaltojo karo potvarkiais.** Du kartu nuskridau ten, bet nors pasiusk — negalima, neleidžiama, ir gana! **Nejaugi tai senoji mūsų liaudies vaišingumo tradicija, „praturtinta" jau naująja humanizmo idėja?**

Kelionių varžtai nė kiek nesušvelninti. Nejauku ir keista, kai tavęs lyg bijo, įtaria, tavimi nepasitiki, žiūri priešiškai ir pavartoja savo galią tave pažeminti. Argi dar negana? **Tai kada gi jau mes vieni antrus besuprasime ir atjausime? Nejaugi net ir per trečdalį šimtmečio būtume nieko nepamiršę ir nieko neišmokę?...**

J. Kralikauskas

Airija — Lietuva

STATULA — SĄŽINĖS LAISVĖS SIMBOLIS

Airijos katalikų dovana lietuviams turi simbolinę reikšmę. Airija yra daug kuo panaši į Lietuvą. Valstybės plotas ir gyventojų skaičius beveik vienodas. Airija išsikovojo nepriklausomybę tik dviem metais anksčiau už Lietuvą. Abiejų kraštų gyventojų dauguma — katalikai. Todėl nenuostabu, kad airiai domėjosi Lietuvos katalikų gyvenimu ir Bažnyčios padėtimi Lietuvoje.

Patyrę apie Bažnyčios persekiojimą Lietuvoje, praėjusiais metais suruošė demonstracijas prie Sovietų ambasados Dubline. Po demonstracijų Sovietų ambasadorius A. S. Kaplin pareiškė spaudos atstovams, esą airiai buvo suklaidinti. Sovietų Sąjungoje esanti visiška tikybos laisvė. Tai patvirtino ir Maskvos patriarchas Pimin, kurio interview buvo atspausdintas sovietų leidžiamame anglų kalba laikraštyje „Soviet News".

To ginčo įkarštyje Vakarus pasiekė L. K. B. Kronikos 23 Nr., kuriame buvo atspausdintas Lietuvos katalikų laiškas „Mieliesiems broliams airiams". Tame laiške, tarp kita ko, pasakyta: „L. K. B. Kronika visos tikinčiosios lietuvių tautos vardu širdingai dėkoja airiams už moralinę pagalbą Lietuvos katalikams, vedantiems žūtbūtinę kovą su vadinamuoju kovinguoju ateizmu, kurį palaiko gigantiška valstybės mašina". Lietuvos katalikai desperatiškai šaukiasi pagalbos: „Broliai, viso pasaulio katalikai, padėkite mums! Jūsų maldos ir kiekvienas protesto žestas teiks mums moralinių jėgų, padės atsilaikyti, laimėti teisę nevaržomai garbinti Dievą ir savo tėvynėje jaustis lygiateisiais piliečiais."

Kaip buvo pranešta „Europos Lietuvyje", tas laiškas buvo DBLS valdybos iniciatyva išverstas į anglų kalbą ir pasiųstas į Dubliną. LSDP delegatai Soc. Internacionalo kongrese Ženevoje to laiško nuorašą įteikė Airijos Darbo partijos lyderiui.

Jautriems ir giliai religingiems airiams to buvo per daug. Kuo tikėti? Ar sovietų oficialiais pareiškimais, ar brolių lietuvių šauksmu? — Viena geraširdė airė, nieko negalėdama lietuviams padėti, nusprendė padovanoti jos namuose buvusią šv. Marijos statulą, tikėdamasi, kad mielaširdingoji Dievo Motina atsilieps į lietuvių šauksmą. Airijos katalikų Centras, kuriam vadovauja adv. T. C. G. O'Mahony, ėmėsi iniciatyvos tą statulą pervežti į Lietuvą ir įteikti Vilniaus vyskupui J. Steponavičiui. Buvo pjaruoštas planas ir kelionės tvarkaraštis, kuris buvo paskelbtas lietuvių išeivijos spaudoje ir per Laisvės radiją.

1976 m. lapkričio 19 d. adv. O'Mahony, pasiremdamas ankstyvesniu užtikrinimu apie tikybos laisvę, kreipėsi į Sovietų ambasadorių Dubline, prašydamas padėti pervežti minėtąją statulą į Vilniu. Tuo pat laiku Dubline buvo suruoštos specialios pamaldos ir statulos pašventinimo bei perdavimo lietuviams iškilmės. Statula turėjo pradėti kelionę lapkričio 28 dieną.

Deja, prieš tą kelionę adv. O'Mahony gavo iš Sovietų Ambasados sekretoriaus A. Trofimovo laišką, kuriuo sovietai atsisakė bendradarbiauti. Laiške pasakyta:

„Pagal SSSR konstitucijos 124 straipsnį, norint užtikrinti piliečiams sąžinės laisvę, Bažnyčia Sov. Sąjungoje yra atskirta nuo Valstybės. Todėl sovietų valstybinės įstaigos, įskaitant ir ambasadas, negali apsiimti veiksmų, kurie yra Bažnyčios kompetencijoje". Toliau A. Trofimovo laiške buvo pasakyta: „Lietuvos Bažnyčia turi pilną laisvę svarstyti pasiūlymus, išdėstytus jūsų laiške".

Tas laiškas buvo eilinis sovietų pareigūnų neteisingas išsisukinėjimas. Visų pirma, sovietų valdžios įstaigos nuolat kišasi į Bažnyčios reikalus, o antra, Lietuvos katalikų Bažnyčia neturi jokios teisės užmegzti ryšių su užsienio organizacijomis. Tai yra įsakmiai pasakyta sovietų įstatymuose.

Valstybės santykiams su Bažnyčia tvarkyti Sov. Sąjungoje yra įsteigta Kulto Reikalams Taryba, tiesioginiai priklausanti Ministrų Tarybai. Pagal tos Tarybos statutą, visą dvasiškijos veiklą prižiūri minėtiji Taryba. Ji turi skyrius paskirose Sovietų respublikose, įskaitant ir Lietuvos. Ta valstybinė įstaiga tikrina visų religinių organizacijų veiklą ir leidžia privalomus įsakymus. Be jos žinios dvasiškis neturi teisės nei piršto pajudinti.

Vizų reikalu Airijos katalikų centras kreipėsi į Sovietų konsulą Dubline Vytą Širnavičių (lietuvį), kuris, deja, atsisakė duoti leidimą statulai vežti.

Apie nepavykusią statulos kelionę į Lietuvą rašė airių, anglų, lenkų, latvių ir lietuvių spauda. Apie tai plačiai pranešė britų radijas anglų ir rusų kalbomis, ir Laisvės bei Vatikano — lietuvių kalba.

Statula buvo atvežta į Londoną ir laikinai palikta Londono lietuvių bažnyčioje. Čia ji tur būt dar ilgą laiką turės priminti lankytojams lietuvių tautos kovą dėl sąžinės laisvės. Tuo būdu ši statula pavirto lietuvių tautos aspiracijų simboliu.

D. B.

GIMINĖS SUBANKRUTINO... AMERIKONĄ

Kai esi toli atsiskyręs nuo gyvenamos vietos lizdo, taip gera ir lengva kelionėje suartėti su bendrakeleiviais ir pajusti jų atvirą draugiškumą. Grįžtame iš Lietuvos. Lėktuvas duzgėdamas neša mus per Atlantą tolimais mėlynos padangės keliais. Sėdi šalia manęs senas čikagietis. Dalinamės su juo Lietuvoje patirtais įspūdžiais. Abu sutinkam, kad laikas per greitai prabėgo. Aš reiškiu nuomonę, kad dar sykį reikėtų ilgesniam laikui atvykti pasidairyti po gimtąjį kraštą. Mano sankeleivis žvilgterėjo į mane, palinguodamas galvą, šako:

— Tiesą sakai... Bet aš kitą sykį atvykti finansiškai neišgalėsiu.

— Žinoma, jeigu esi pensininkas, suprantama, kad sunku gyvenime verstis.

— Kelionės išlaidas gal ir sukrapštyčiau padengti, bet dovanoms išteklių negana turiu.

— Jei neturi, tai ir nereikia. Juk mes ne dėl dovanų važiavom į Lietuvą.

— Mano giminės palaikė mane už kalėdų dėduką, — pasakoja žmogelis. — Atvežiau dovanėlių, ir jie man davė nuo savęs suvenyrų. Ne viskas tuo baigėsi.

Pradėjo man pasakoti, kad Vilniuje yra tokia dolerinė krautuvė, kur galima už dolerius nusipirkti, ir pasisiūlė man ją parodyti. Sėdome į vieno giminaičio automobilį, po kelių minučių atsiradome prie krautuvės durų. Tur būt, buvo susitarę, kad ten atsirado ir daugiau giminių. Įėjus į vidų, visi kaip šarančiai puolė visokias prekes žiūrinėti, televizorius, radijas, patefonus, laikrodžius, skalbimo mašinas ir šaldytuvus. Vis po vieną pribėga prie manęs ir klausia, ar aš negalėčiau vienokį ar kitokį daiktą jiems nupirkti. Mat, aš turiu ligą, nuo kurios man galva vis juda. Tai jie ir suprato, kad aš su kiekvienu jų prašymu sutinku. Po valandos „ablavo" prekių parduotuvėje pardavėja pateikė man sąskaitą. Pažiūrėjus į ją, ko tik man akys neišsoko. Dėl atsargos buvau pasiėmęs porą tūkstantėlių, kai apmokėjau sąskaitą, tik septyni doleriukai beliko. Gerai, kad turėjau turistų tarpe seną pažįstamą, tai iš jo pasiskolinau smulkiems kelionės reikalams.

— Galėjai sąskaitos nemokėti.

— Sarmatijaus pasirodyti, kad esu biednas amerikonas. Turbūt, mano giminės mano, kad Amerikoj doleriai ant medžio šakų auga.

LIETUVOJE

PERKAMOS KNYGOS

Lietuvos spaudoj buvo keliamas klausimas pradėti supirkinėti naudotas knygas. Žinoma, tokias, kurių pareikalauja skaitytojai. Pranešama, kad jau daugiau kaip šimtas knygynų pradėjo naudotas knygas supirkinėti.

NAUJA KNYGA

Politinės literatūros leidykla išleido masiniu tiražu biografinę apybraižą, pavadintą Leonidas Brežnevas. Knygoje „atskleidžiama įvairiapusė, nenuilstama TSKP CK Generalinio sekretoriaus L. Brežnevo veikla".

ST. JOKUBKA RAŠYS KNYGĄ

Žinomas „pažangiųjų" JAV lietuvių veikėjas „Tiesoje" pasakoja apie sunkius laikus Amerikoje ir „pažangiųjų pastangas dalyvauti kovoje už šviesesnę ateitį".

St. Jokubka esąs pasiryžęs parašyti knygą apie Didžiąją Spalio revoliuciją, kurioje jis papasakosiąs žmonėms, „kokius gražius vaisius subrandino Spalio revoliucijos idealai mano tėvų žemėje — Tarybų Lietuvoje". Sėkmės!

GRAŽIAI PAMINĖJO B. BRITTEN'Ą

„Literatūra ir menas" labai gražiais žodžiais paminėjo neseniai mirusį garsųjį anglų kompozitorių Benjaminą Britten'ą (64 m.), kuris labai artimai draugavo su D. Šostakovičium. Išvardijus visus velionio muzikinius darbus (vien tik operų — 17), pabaigoje sakoma:

„Jis buvo apdovanotas Getės, Sibelijaus, Ravelio, Aspeno ir kitomis garsiomis premijomis, išrinktas daugelio meno akademijų garbės nariu, universitetų garbės daktaru. Viena reikšmingiausių čia paminėtų premijų (Aspeno) Britenas gavo pirmasis (1964), kaip „nepaprastai daug nusipelnęs humanizmui".

MIRĖ DAIL. ŠVAŽAS

Lietuvoje, sulaukęs vos 50 metų amžiaus, gruodžio 14 d. mirė talentingas tapytojas Jonas Švažas.

KOKIE ČIA GAMINIAI?

„Švyturys" (Nr. 23, 1976) įsidėjo pasikalbėjimą su maisto pramonės ministru S. Dulsku. Pasakodamas apie saldainių gamybą, ministras pareiškė, kad greitai bus padidintas „saldainių su likeriu, vafliais, griliažo, plaktų saldainių karamelės, dražė ir irisų asortimentas... pradėsime kepti kvekerius ir galetus". Kokių naujų ir negirdėtų produktų numatoma gaminti Lietuvoje!

Tame pačiame pasikalbėjime nurodoma, kad 52% visų alkoholinių gėrimų sudaro spirituotas vynas, kuris Lietuvoje „rašalu" vadinamas.

MIRĖ AKTORIUS S. PETRAITIS

Gruodžio 16 d. mirė žinomas aktorius ir pedagogas Stasys Petraitis. Jo geriausiai sukurti charakteriai minimi Strazdelis, Servantesas, Polonijus („Hamlete") ir kt.

LAIŠKAS KARTOJAMAS

L. Brežnevo 70 metų sukakties proga jam buvo pasiųstas atviras laiškas į padangės kelias jo darbus ir genialią asmenybę. Laišką pasirašė Sov. S-gos K. P. Centro Komitetas, Aukščiausios Tarybos prezidiumas ir Ministrų Taryba. Tą laišką turėjo persispausdinti visi Sov. S-goje išeiną laikraščiai ir žurnalai. Net ir išeiviams skirtasis „Gimtasis Kraštas" ne tik persispausdino tą laišką, bet ir visą numerį (51) paskyrė L. Brežnevo šlaupsinimui.

MENO ALBUMAS

Rytų Vokietijoj atspaustas stambus meno albumas (332 spalvotos iliustracijos), pavadintas „Lietuvos tapyba". Jame atvaizduota 400 metų Lietuvos meno raida.

SEKA PASIŽADĖJIMŲ VYKDYMĄ

Gegužės mėnesį Maskvoje buvo įkurta speciali organizacija Helsinkio nutarimų vykdymui Sov. Sąjungoje sekti. Jos uždavinys — žiūrėti, kur nusikalstama prieš Helsinkio deklaracijos įsipareigojimus, ir apie tai informuoti deklaraciją pasirašiusiųjų valstybių ambasadorius Maskvoje.

„The Times" (sausio 4 d.) įsidėjo P. Reddaway straipsnelį, kuriame sakoma, kad tokios organizacijos taip pat įsikūrė **Lietuvoje ir Ukrainoje.** Pasak straipsnelio autorių, KGB stengiasi užgniaužti tos grupės veiklą. Pakartotinų persekiojimų galįs susilaukti dr. Sacharovas ir jo sekretorius A. Ginzburgas. Jis dar tebelaikomas darbo stovykloje.

Lietuvoje įsteigtoji grupė neseniai kartu su Maskvos grupe išleido bendrą pranešimą apie Helsinkio akto pažeidinėjimus. Jame daugiausia kalbama apie religijos persekiojimą Lietuvoje.

Skaitytojų laiškai

DĖL DBLS ĮSTATŲ PROJEKTO

D. Britanijos lietuvių kolonijos mažėjimas per pastaruosius 25 metus privertė DBLS vadovybę pagalvoti apie organizacijos pertvarkymą, kuris užtikrintų visuomenės aukomis įgyto turto apsaugą ir jo išlikimą ateičiai. Konkrečiai kalbant, reikalas eina apie Lietuvių Namų akc. bendrovę, kuri buvo įsteigta DBLS-gos namų įnašais, norint įsigyti namus Londone, kur galėtų įsikurti Sąjungos centras. Vėliau dar buvo įsigyta Sodyba ir spaustuvė.

Nors ir nedidelis gaunamas pelnas iš to turto, jo dalis, pervesta Sąjungai, įgalina leisti laikraštį ir vystyti visokeriopą veiklą. Tai nebūtų buvę įmanoma, esant tokiam mažam narių skaičiui, koks yra dabar. To turto išlaikymas visuomenės organizacijos rankose yra esminė sąlyga tolesnei lietuvių veiklai D. Britanijoe ir iš dalies Vak. Europoje.

Todėl, nuolat mažėjant lietuvių kolonijai D. Britanijoje, buvo rimtai susirūpinta organizacijos pertvarkymu, pritaikant jos įstatus naujoms sąlygoms. Iš vienos pusės prireikė padidinti DBLS nuosavybėje laikomų L. N. b-vės akcijų skaičių, pasiekiant 51%. Todėl reikėjo teisiškai sutvarkyti, kad DBLS būtų juridinis asmuo.

Iš antros pusės, reikėjo užtikrinti, kad dar labiau mažėjant lietuvių kolonijai, tas turtas vistiek liktų lietuvių visuomenės organizacijos nuosavybėje, ir jis tarnautų tiems tikslams, kuriems skyrė pinigus DBLS nariai — LN b-vės steigėjai.

Susipažinus su D. Britanijos įstatymais ir norint priimtinu būdu pertvarkyti DBLS įstatus, paaiškėjo, kad čia esama dviejų galimybių. Pirmuoju atveju, DBLS galėtų būti pertvarkyta į labdaros organizaciją, kuri veikia pagal Charities Act, 1960. Antruoju atveju, prie DBLS galima įsteigti patikėtinių instituciją (privat trust), ir per ją valdyti turtą, t. y. turint akcijų daugumą, dalyvauti L. N. b-vės reikalų tvarkyme.

Pavertus Sąjungą labdaros organizacija, jos veiklos sritis būtų apribota įstatymais, o jos turtas ilgainiui (maždaug po 300 metų) pereitų valstybės nuosavybėn. Bet tokios rūšies labdaros organizacija yra nuolatinėje valdžios įstaigų kontrolėje, todėl būtų tam tikra garantija, kad tas turtas nuolat tarnaus tam tikslui, kuriam buvo skirtas, t. y. lietuvių šalpos, švietimo, kultūrinei ir religinei veiklai remti. Be to, labdaros organizacija turi lengvatų mokesčių atžvilgiu.

Palikus DBLS kaip ji yra dabar, ir valdant turtą per patikėtinius, kaip yra siūloma dabar paruoštame DBLS įstatų projekte, — sąjungos veikla liktų kaip buvusi, bet jos patikėtiniai būtų kontroliuojami tik pačių lietuvių. Turto ateitis priklausytų nuo patikėtinių sąžiningumo. Teoretiškai, lietuvių skaičiui D. Britanijoje ilgainiui sumažėjus, patikėtiniai galėtų DBLS turtą perduoti kitai liet. organizacijai ar fondui, esančiam užsienyje, bet tarnaujančiam panašiam tikslui. Kaip praktiškai tai galės būti tolimesnėje ateityje įgyvendinta, tuo tarpu dar neaišku.

Tad abi šios alternatyvos nėra idealios. Ir pirmoji, ir antroji turi kai kurių trūkumų. Iš jų tenka pasirinkti tą, kuri mūsų požiūriu turi mažiau trūkumų. Trečias pasirinkimas būtų p. Bajorino siūloma L. N. b-vė privačių akcininkų rankose. Toks sutvarkymas eitų prieš daugumos pirmųjų steigėjų — aukotojų valią. Jis taip pat nesiderintų su neprikl. Lietuvoje išugdytomis tradicijomis, kur stambiosios ekonominės organizacijos buvo ne privačiose rankose, bet valdžios ar visuomeninių organizacijų kontrolėje. Bet paskiri akcininkai, be abejo, privalo turėti teisę ginti savo interesus.

Todėl dabar, svarstant DBLS įstatų pakeitimo projektą, kiekvienas Sąjungos narys ir LN b-vės akcininkas turi gerai apgalvoti ir pareikšti savo nuomonę, kuriuo keliu turime eiti. Nuo to priklausys lietuvių ateities veikla D. Britanijoje.

J. V.

„MEDŽIO PLASTIKA"

Tokiu vardu Šiauliuose buvo suruošta vieno asmens, geležinkeliečio V. Tumo paroda. Spaudoje apie ją rašoma:

„Grožio pajautimo V. Tumas sėmėsi iš savo motinos, margų raštų audėjėlės. Pradžia buvo tokia: mėgo laisvalaikiu drožti, vėliau susidomėjo gamtos „išdaigomis" — rinko kreivas šakas, keisčiausiai persipynusias šaknis ir pan.

Medžio plastikai jis pašventė daugiau negu porą dešimtmečių. Per tą laiką jo butas virto tikru muziejum, kur dabar surinkta daugiau kaip tūkstantis eksponatų."

Ši V. Tumo paroda jau buvusi suruošta kituose Lietuvos miestuose ir Maskvoje, kur jis laimėjęs aukso medalį. V. Tumas, kaip ir kanadiškis Baltuonis, sugeba išryškinti natūraliame medyje slypintį grožį ir jį pateikti kaip savarankišką meno kūrinį.

Kiti rašo

Nepriklausoma Lietuva (gruodžio 8 d.) išspausdino Al. Gimanto straipsnį apie profesionalus sportininkus, pavadintą „Vien tik auksas valdo mus. Tik vien auksas jaudina jausmus..." Ten, be kita ko, paliečiami ir prakilnieji lietuviai sportininkai. Pvz.

„Va, atvyko sostinėn Chicagon vienas toks garsus, žymus ir jaunas tautietis, profesionalas sportininkas varžyboms, „iš principo", aišku, subėgo salėn gausus būrys lietuviško jaunimo stebėti, šaukti už savišk., moraliai paremti. Plyšo jų gerklės nuo entuziastingų valiavimų, šauksmų... O pasibaigus rungtynėms, skubėjo lietuviškas būrys sveikinti šauniai kovojusį sportininką, paploti per petį, pasikeisti vienu kitu žodžiu, pasikviesti pas save... Kur tau. Mūsiškis „celebrity" neparodė nei noro, nei, pagaliau, laiko pabendrauti su savaisiais. Laimei, kaip spauda rašė, ištarė nepaprastai taisyklingai, aiškiai ir suprantamai lietuvišką ačiū ir... prapuolė užkulisiuose.

Chicagiečiams, atseit, pasisekė, jie bent iš garsenybės lūpų išgirdo nepaprastai taisyklingai ištartą vieną lietuvišką 4 raidžių žodį. Detroitiškiai jaunuoliai negavo nei tiek. Jų būrys sekė sportinį pasirodymą, publikoje sėdėdami išvyniojo atsineštą ir specialiai paruoštą nemažą plakatą, drąsinantį, kovojantį arenoje, saviškį profesionalą, o rungčiai pasibaigus, visi veržėsi prie herojaus bent ranką paspausti. Trejetas dailių mūsų merginų prasiveržė iki pat sportininko, pradėjo jį sveikinti, kalbinti, šypsotis, bet tas į lietuviškus kreipinius net neatk reipė dėmesio, nei žodžio neištaręs, apsisuko ir išnyko iš arenos.

Labai giliai visa tai pergyveno susirinkęs lietuviško jaunimo būrys. Specialiai agitavę, raginę vienas kitą vykti ir paremti savąjį iškilųjį profesionalą, parodyti savąją lietuvišką širdį ir supratimą. Atpildui teišvydo užkulnius..."

Su vienu (gal tuo pačiu) sportininku — profesionalu bandė praėjusią vasarą suartėti ir Londono lietuviai. Deja, nesėkmingai. Vienintelė paguoda, kad ir anglų spauda pavadino jį pasipūtėliu.

Europos Lietuvių Kronika

NEPAPRASTAS DBLS ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS

Vasario 5 d. 13 val. Lietuvių Namuose Londone šaukiamas nepaprastas DBLS atstovų suvažiavimas. To suvažiavimo darbotvarkė numatyta tokia: 1) atidarymas, 2) prezidiumo rinkimai, 3) mandatų komisijos pranešimas, 4) Centro valdybos pirmininko pranešimas apie naujų įstatų projektą, 5) diskusijos, 6) DBLS įstatų priėmimas, 7) patikėtinių akto priėmimas, 8) patikėtinių rinkimai, 9) Jaunimo metų rezoliucija, 10) kiti reikalai, 11) suvažiavimo uždarymas.

Kaip matyti iš dienotvarkės, pagrindiniai suvažiavimo punktai yra DBLS įstatų pakeitimas ir patikėtinių rinkimai. Šie sudėtingi ir nepaprastai reikšmingi klausimai jau buvo nagrinėti ir toliau nagrinėjami šio laikraščio „Skaitytojų laiškų" skyriuje. Įstatų projektai išsiuntinėti visiems DBLS skyriams susipažinti.

Kadangi klausimas yra labai svarbus, DBLS nariai kviečiami gerai su juo susipažinti ir išdiskutuoti skyrių susirinkimuose.

Suvažiavime, kaip ir paprastai, gali dalyvauti ir ne atstovai.

REIKALINGAS SPAUSTUVININKAS

Lietuvių spaustuvei tuojau reikalingas nors šiek tiek lietuviškai nusimanąs jaunuolis ar jaunuolė, norį išmokti linotipininko amato. Dėl atlyginimo bus susitarta vietoje.

Kreiptis į Nidos spaustuvės vedėją, 2 Ladbroke Gdns., London, W11 2PT. Tel. 01 727 2470.

Gali kreiptis ir vyresnio amžiaus žmonės.

AUKOS

Lietuviškajai spaudai paremti aukojo: R. Spalis — 5.00 sv., B. Drevinskas — 2.00 sv., E. Omskis — 1.50 sv., P. Morkūnas — 1.00 sv., J. Narbutienė — 1.00 sv., dr. G. A. Kudirka — 10 dol.

AUKOS TAUTOS FONDUI

R. Spalis — 5.00 sv.; J. Struoginis — 5.00 sv.

PAIEŠKOJIMAI

Ieškoma **Ona Eidukienė-Endriukaitytė** ar jos šeima. Anksčiau gyveno 181 Campbell St. Farnworth, Nr. Bolton.

Ieško Angelė Gontienė, P. O. Box 47, Acton, Ontario L7M 2M2, Canada.

Per Raudonąjį Kryžių Jonas Lankelis (Lankialis?) ieško savo tėvo taip pat Jono Lankelio.

Rašyti šio laikraščio redakcijai.

VIEŠNIA IŠ ŠIAURĖS

D. Britanijos karalienė Elžbieta, savo vainikavimo sidabrinio jubiliejaus metais tikisi sulaukti 8 milijonus turistų.

Turistinį sezoną atidarė sausio 6 d. į Londoną iš Vilniaus atskridusi jauniausia turistė, trijų metų Ugnelė, kurios antras vardas — kaip ir jubiliatės — Elžbieta.

Viešnia iš Šiaurės kalba tik lietuviškai, o jos tėvelis — kanadietis žurnalistas — lietuvių kalbos nemoka. Tad viešnią sutikti Heathrow aerodrome buvo pakviestas mūsų korespondentas.

Atvykusi be mamytės, Ugnelė užsilaikė labai santūriai. Išlipus iš lėktuvo, jos didžiausias rūpestis buvo kuo greičiau pamatyti katytę, kuri jos laukė tėvelio namuose. Ugnelės mamytė, atsisveikinusi su dukrele Maskvos aerodrome, tikisi į Londoną atvykti vėliau, kai bus sutvarkyti formalumai.

„MERGAITĖ IŠ GETO" IŠPARDUOTA

Rašytojo R. Spalio „Mergaitė iš geto", pasirodžiusi 1976 metų vasarą, tų pačių metų rudenį jau buvo išparduota. Šiuo metu lietuviškųjų knygų rinkoj jos nebegalima gauti.

BRADFORDAS

KALĖDŲ IŠKILMĖS

Gruodžio 24 d. vakare lietuviai su pakilusia nuotaika rinkosi Vyčio klube Kūčių švęsti. Kai su gerais bičiuliais anglais susėdo prie baltomis staltiesėmis užtiestų stalų, kun. kapelionas sukalbėjo maldą ir dalinosi su visais plotkelių duona. Visiems ragaunant skoningai parengtus Kūčių patiekalus, trumpas kalbas pasakė kultūros reikalų vedėjas J. Adomonis, A. Bučys, kun. J. Kuzmickis, klubo pirm. St. Grybas ir J. Žalys.

Gražią nuotaiką paįvairino Kalėdų giesmės. Jas giedojo ne tik lietuviai, bet ir anglai, gražiai pavaizduodami mūsų gyvenimo tikrovę.

Po įspūdingos vakarienės visi susirinko rezervuotame kambaryje, kurio priekyje tarp šviesos spindulių baltavo altorius. Bernelių Mišių metu Kalėdų giesmes giedojo vyrų chorelis, sukėlęs daugybę brangių atsiminimų. Kun. kapelionas, sveikindamas Kristaus Gimimo naktį, iškėlė religinių bei tautinių vertybių tikėjimą ir viltingą gyvenimą, persunktą tautų Viešpaties ir žmonių meile.

Tenka padėkoti Vyčio klubo valdybai už nuolatinę globą bei paramą, DBLS valdybai už nuolatinį žmonių judinimą, šeimininkėms p. Z. Voiciekauskienei ir jos dukrai Romai už puikiai paregtą vakarienę, o dalyviams už gražių tradicijų palaikymą.

Gruodžio 25 d. Šv. Onos bažnyčioje kun. J. Kuzmickis aukojo iškilmingas Mišias, kurių metu vargonais grojo ir solo giedojo I. T. Dickinson, o visų dvasią aukštyn kėlė Pr. Vasio vadovaujamas vyrų choras (J. Adomonis, St. Budrys, J. Bugenis, R. Karalius ir Ed. Zunda), gražiai paįvairindamas lietuviškas pamaldas. Pamokslo metu buvo užakcentuota problematiška dabartis, kurioje yra apstu viltingų šviesulių.

j. k.

NOTTINGHAMAS

PASITARIMAS JAUNIMO REIKALAIS

Sausio 23 d., sekmadienį, 12 val. tuoj po pamaldų Lietuvių Židinyje įvyks DBLS Lituanistinio Skyriaus ruošiamas susirinkimas, į kurį kviečiame atsilankyti apylinkės lietuvius, ypač tėvus ir jaunimą. Susirinkimo tikslas yra pasikalbėti apie lietuviško jaunimo problemas, jaunimo ir skautų vasaros stovyklą ir galimybes jaunimo lietuviškam auklėjimui.

Šia proga iš Londono atvyksta R. Šova ir A. Vilčinskas.

Nottinghamo DBLS skyr. valdyba

Boltonas

GRAŽUS KALĖDINIS POBŪVIS

Per praėjusias Kalėdų šventes, gruodžio 26 d. Boltono lietuviai suruošė pirmą savo pobūvį. Gausų ir skanų maistą paruošė Boltono lietuvės, ir jį pobūvio pradžioje palaimino lietuvių kapelionas kun. V. Kamaitis.

Pobūvis praėjo labai gražiai — dalyvavo daugiau kaip 30 žmonių — visi gerai pavalgė, išgėrė ir pašoko. Planuojama panašius pobūvius organizuoti ir ateityje.

MANCHESTERIS

LIETUVIŲ FILATELISTŲ DRAUGIJA „VILNIUS"

Pirmas draugijos susirinkimas šiais metais įvyks sausio 15 d. 19 val. Manchesterio lietuvių klube. Draugijos sekretorius parodys keletą lapų iš savo pašto ženklų rinkinio, o iždininkas padarys pranešimą apie draugijos finansinį stovį.

Susirinkime dalyvauti yra kviečiami draugijos nariai ir visi kiti lietuviai filatelistai.

Tradicinis metinis „Europos Lietuvio" ir Nidos Knygų Klubo rengiamas

Spaudos balius

ĮVYKS SAUSIO 29 D. ŠEŠTADIENĮ

Lietuvių Namuose, 2 Ladbroke Gardens, W11 2PT

Pradžia 7 val. vak. Pabaiga 1 val. nakties

Gros puiki muzika. Veiks bufetas ir kt.

Staliukus patartina užsisakyti iš anksto.

Tel. 01-727 2470

PRANCŪZIJA

R. DAUNORAS PAKVIESTAS Į BRIUSELĮ

Ričardas Daunoras, buvęs Vilniaus Operos solistas, kuriam buvo suteiktas politinis prieglobstis Prancūzijoje, yra pakviestas dainuoti Briuselio „Théâtre Royal de la Monnaie". Jis yra pasirašęs kontraktą šešiems Verdi „Aidos" spektakliams, atliekant Egipto karaliaus rolę. Repeticijoms solistas išvyksta į Belgiją sausio 9 d. Spektakliai įvyks sausio 30 d. ir vasario 2, 5, 8, 11 ir 13 dienomis.

PARODA PARYŽIUJE

Europinio Kultūros Centro Paryžiuje iniciatyva, š. m. lapkričio 8 d. suorganizuota informacinė paroda, tema „Kova už laisvę Rytų Europos kraštuose". Ši paroda buvo sudaryta iš dokumentacijos, leidinių ir spaudos pavergtų kraštų klausimais. Buvo atstovaujami visi kraštai už „geležinės uždangos".

Lietuvos stando suorganizavimui buvo pakviesta „Eltos" prancūzų kalba direktorė ir redaktorė B. Šlepetytė-Venskuvienė. Išstatyta išeivijoje išleista spauda ir dokumentacija, liečianti mūsų okupuoto krašto politinę, kultūrinę ir religinę priespaudą (prancūzų ir anglų k.). Lietuvos stando sulaukė parodoje didelio pasisekimo ir buvo lankytojų nuolat apsuptas. Išdalinta dokumentacijos pavergtos Lietuvos problemomis, taip pat plačiai duota informacijų žodžiu. Ypatingo dėmesio iš lankytojų pusės susilaukė prancūzų k. Elta.

Paroda vyko Paryžiaus Universiteto Teisių Fakultete, Rue d' Assas. Lankytojų tarpe matėsi daug jaunimo — studentijos, bet ją labai skaitlingai aplankė ir Prancūzijos politikai, intelektualai, visuomenininkai ir spaudos atstovai. Paskutiniu metu labai padidėjo pageidavimų pracūzų kalba leidžiamos Eltos iš Portugalijos, Belgijos ir Afrikos. (ELTA)

VOKIETIJA

A. A. VYTAUTAS NAKAS

1976. XII. 21 Muenchene, darbe, staiga mirė „Laisvės" radijo lietuviškosios redakcijos narys ir daininninkas Vytautas Nakas, vos 29 metus atšventęs, vienturtis, kompozitoriaus Antano Nako Chicagoje sūnus.

Gimęs 1947 metais Salzburge, Austrijoje, Chicagoje užaugo ir išsimokslino. 1969 m. Roosevelto universitete baigė muziką ir prancūzų kalbą. Muzikologijos magistro laipsnį gavo 1971 m. Indianos un-te. Disertaciją parašė apie pirmąją lietuviškąją operą — Jurgio Karnavičiaus „Gražiną". 1971-74 m. dėstė Chicagos konservatorijos kolegijoje muzikos istoriją, balso lavinimą ir kalbas. Be lietuvių kalbos, Vytautas Nakas mokėjo anglų, rusų, vokiečių, prancūzų, lenkų, italų, graikų ir lotynų kalbas. 1974 m. išvyko į Vieną tęsti muzikos studijų. 1975 m. gegužės mėnesį įsijungė į „Laisvės" radijo lietuviškosios redakcijos darbą.

Kaip subtilus bosas, Vytautas dainavo Chicagos lietuviškose operose ir kituose parengimuose. Kartu su B. Prapuoleniu ir N. Linkevičiūte koncertavo įvairiose lietuviškose kolonijose Amerikoje. Ši trijulė išsiskyrė iš kitų puikiai atrinktu klasikiniu ir lietuvišku repertuaru, menišku jo išpildymu ir nepaprastai šilta laikysena scenoje. Dainavęs amerikiečių operose ir koncertuose, savo pasirodymus Nakas tęsė Europoje, dažnai įjungdamas į repertuarą tėvo komponuotų dainų. 23-je Europos lietuvių studijų savaitėje Prancūzijoje, praėjusiais metais Vytautas Nakas dainavo paskutinį kartą lietuviams.

Gruodžio 30 d. gedulingose pamaldose Muenchene dalyvavo ne tik gražus būrelis lietuvių, bet ir nemažai „Laisvės" radijo viršininkų ir kolegų. 29 gruodžio Vytauto kūnas nuskraidintas į Chicagą, pas gedinčius tėvelius.

VASARIO 16 GIMNAZIJOS KALĖDŲ EGLUTĖ

Kūčios ir Kalėdų eglutė Vasario 16 gimnazijoje įvyko gruodžio 17 d. vakare gimnazijos valgykloje. Šventė pradėta giesme „Tyli naktis, šventa naktis", kuri buvo giedama bendrai, akordeonu lydint VII kl. mokiniui V. Kemeraičiui.

Po to kun. diak. Fr. Skėrys sukalbėjo kalėdinę maldą ir VI kl. mokinys P. Ramanauskas perskaitė kalėdinę evangeliją (Luko 2, 1-20). Eglutės žvakes uždegti buvo pakviesti Vasario 16 gimnazijos direktorius V. Natkevičius, M. A., katalikų kapelionas kun. J. Dėdinas, evangelikų dvasios vadovas kun. diak. Fr. Skėrys, mokinių komiteto pirmininkas ir jo pavaduotoja VIII kl. mokinys J. Margis ir VI kl. mokinė E. Gorskytė ir VLB valdybos vicepirmininkas J. Lukošius.

Visoms žvakutėms degant, programa buvo tęsiama direktoriaus kalba apie Kūčių papročius ir Kalėdų švenčių prasmę. Jis ilgai sustojo prie paplotėlių laužymo simbolio, palygindamas jį su senųjų krikščionių agape, ir prie Kūčių valgių. Direktoriui baigus kalbėti, prasidėjo paplotėlių laužymas. Pirmiausia atėjo klasių auklėtojai su savo klasių seniūnais pas direktorių ir su juo laužė paplotėlį, vėliau šis taikos simbolis buvo tęsiamas be sistemos kiekvieno su kiekvienu.

Sukalbėjus stalo maldą, vyko pačios Kūčios. Pagal senas lietuviškas tradicijas ir šiais metais buvo daugiau kaip 12 patiekalų: įvairios žuvys, prėskučiai, kisielius ir t. t.

Kultūrinė dalis pradėta eilėraščiu „Paukštelių prašymas". Deklamavo II kl. mokinės Gailė Černiūtė ir B. Dirgėlaitė. Mergaičių chorelis, kuriam vadovauja IV kl. mokinė I. Mičiulytė, jame dainuoja mokinės K. Langytė, Z. Dapkutė, I. Šlyžytė, L. Valiūnaitė, L. Rekašiūtė ir J. Patraitė, po didžiojo pasisekimo per evangelikų advento šventę, šį kartą turėjo savo antrą viešą posirodymą. Jos giedojo „Ateikite, tikintys" ir „Piemenėliams". I kl. mokiniai St. Kairys ir A. Mačionis deklamavo eilėraštį „Snaigių pasaka". Vėl atėjo mergaičių chorelis į sceną ir sugiedojo „Bernelis gimė" ir „Sveikas, Jėzau". Po IV kl. mokinės K. Langytės eilėraščio „Weihnachten" deklamacijos mergaičių chorelis savo pasirodymą užbaigė giesme „Prie prakartėlės". Kultūrinės programos pranešėja buvo VI kl. mokinė L. Rekašiūtė. Jai pasibaigus, visi bendrai sugiedojo „O džiaugsminga, išganinga!", vėl akordeonu lydint V. Kemeraičiui. Sekė mokytojos M. Dambriūnaitės su jaunesniaisiais mokiniais paruoštas vaidinimas „Kalėdos miške".

Užbaigos žodyje kun. diak. Fr. Skėrys išreiškė padėką gimnazijos direktoriui už kalbą ir sveikinimus, M. Dambriūnaitei už vaidinimą, mokiniams už eilėraščius, mergaičių chorelio vadovei I. Mičiulytei ir jos chorui už dainas, ir visiems kitiems, kurie kuo nors prisidėjo prie šventės pasisekimo. Po to jis visiems palinkėjo džiaugsmingų ir palaimintų Kalėdų švenčių ir laimingų, sveikų ir sėkmingų Naujųjų Metų. Sveikinimą jis pakartojo vokiečių kalba.

Kai atėjo Kalėdų senelis ir, pasakęs savo humoru persunktą kalbą, dalijo dovanas, visi buvo labai linksmi.

Labai malonu, kad Vasario 16 gimnazijoje, ir esant sunkiai finansinei krizei, aukotojų dėka yra įmanoma suruošti tokias Kūčias. Labai malonu yra tai, kad kun. diak. Fr. Skėrys nenuilsdamas kiekvienais metais, nors ir sąlygoms labai pasunkėjus, vis organizuoja Kalėdų eglutę. Reikia tikėtis, kad kol egzistuos Vasario 16 gimnazija, egzistuos ir eglutė. O jos eigzistuos tikrai, jei rėmėjai ir organizatoriai rems, kaip rėmė iki šiol.

(avpv)

BREMENE MIRĖ JONAS SĖDAITIS

1976 m. gruodžio 22 d. Bremene staiga mirė Jonas Sėdaitis. Jis buvo 78 metų amžiaus ir dar neseniai rūpinosi savo namo sumoderninimu, apatiniame aukšte įvedė dujin įcentralinį apšildymą. Dieną prieš mirtį buvo savo reikalais mieste. Bet paskutiniu laiku negerai jautėsi, nes jau eilę metų buvo gydomas nuo širdies negalavimų. Nakties metu buvo skubiai nuvežtas į ligoninę, kur netrukus mirė.

Bremene paliko žmoną Oną (gimusi Žukaitytė), kulusią iš Kudirkos Naumiesčio, su kuria moterystėje išgyveno 42 metus, dukterį Dalią, žentą Adomaitį ir du anūkus Chicagoje ir seserį Idą Nikštaitienę Schleswig Holsteine. Velionis palaidotas gruodžio 28 d. Bremene, Huckelriede kapinėse. Laidotuvių apeigas atliko kun. A. Keleris. Iš Chicagos buvo atvykusi duktė su vyru. Į kapines palydėjo gausus būrys tautiečių ir vokiečių iš Bremeno, Bad Zwischenahn ir Bremeno apylinkės. Karstą puošė nemažai vainikų ir gėlių. Pagal lietuvišką paprotį po laidotuvių susirinko būrys tautiečių Sėdaičių namuose kavutei, kur bendrai su namiškiais praleistos kelios valandos.

Jonas Sėdaitis gimė 1898 m. liepos 13 d. Žiūrių kaime, Šakių apskrityje. Jau iš pat jaunų dienų jis dalyvavo visuomeniniame gyvenime. 1919 iki 1922 m. jis tarnavo Lietuvos kariuomenėje, baigė puskarininkių mokyklą vyresnio puskarininkio laipsniu ir dalyvavo tėvynės gynimo kovose prieš bolševikus, bermontininkus ir lenkus. 1922 m. birželio mėnesį išėjo iš kariuomenės ir stojo tarnybon į tuokart vadinamą miliciją, kuri 1924 m. sausio 15 d. buvo pavadinta policija. 1922 ir 1923 m. baigė aukštesniąją policijos mokyklą. Vėliau tarnavo Šakiuose, Kudirkos Naumiestyje ir Paežerėliuose. Paežerėliuose visą laiką buvo šaulių būrio vadu.

Paskutinėje vietoje tarnaudamas, įsigijo Kriukuose žemės sklypą ir 1939 m. pasistatė didelę vilą gražioje vietoje miške, ant Nemuno kranto, priešais Belvederį. Bet šia gražia vietove ir dideliu triūsu įsigytu gražiu namu negalėjo ilgai džiaugtis. Bolševikams pavergus tėvynę, 1941 m. pasitraukė į Vakarus ir liko Pomeranijoje. Karo sūkuriuose žmona su dukterimi pateko Danijon.

Po karo J. Sėdaitis apsigyveno Wehneno lietuvių stovykloje, prie Oldenburgo. Čia jis gyvai reiškėsi lietuvių visuomeniniame gyvenime. Ilgus metus buvo Lietuvių Bendruomenės ir BALFo valdybose ir evangelikų parapijos tarybos nariu. 1958 m. Sėdaičiai įsigijo Bremene namuką su dideliu sodu, o 1971 m. dar nusipirko dviejų aukštų namą, kuriame ir gyvena. Bremene buvo ilgus metus BALFo skyriaus pirmininku ir tam pašventė daug laiko ir jėgų, nes pas jį buvo gaunamų gėrybių sandėlis. Taip pat ilgus metus buvo Bremeno lietuvių evang. liut. parapijos pirmininku.

BIELEFELDO APYLINKĖ MINĖJO LIETUVIŲ SOCIALDEMOKRATŲ 80 METŲ SUKAKTĮ

1976 m. lapkričio 6 d. Bielefeldo Apylinkės Valdyba suruošė Bielefeldo-Heepen Hotel Hoppe restorane LSDP 80 m. sukakties minėjimą. Programoje — Kasparo Dikšaičio paskaita, linksmavakaris ir šokiai. Iš Bielefeldo ir apylinkių susirinko nemaža narių ir svečių.

Kasparas Dikšaitis priminė, kad šių metų gegužės 1 dieną sukako 80 metų, kai Vilniuje, Lietuvos kultūriniame ir idėjiniame centre, buvo įsteigta Lietuvos Socialdemokratų Partija.

Klausytojams ypač įdomu buvo išgirsti apie anų laikų darbininkų būklę 19-jo šimtmečio antroje pusėje, kurią kalbėtojas labai įdomiai apibūdino, cituodamas iš prof. Stepono Kairio knygos „Lietuva budo" (212-214 psl.), o taip pat iš „Lietuvos Darbininko" ir „Darbininkų Balso".

Caro valdomoje Lietuvoje apie 10% visos tautos sudarė darbininkija. Darbo laikas fabrikuose buvo 13-16 val. per dieną. Darbininkas uždirbdavo nuo 3 iki 5 rublių per savaitę. Išmokant atlyginimą, dar dažnai nusukdavo. Jeigu žmogus pasiskųsdavo, atleisdavo iš darbo. Už mažus nusikaltimus, pvz. pavėlavimą arba rūkymą, sumažindavo atlyginimą. Nenuostabu, kad tokiose sąlygose daugelis darbininkų susirgdavo džiova ir kitokiomis ligomis.

Dvasiškija (išskyrus Žemaičių vyskupą Motiejų Valančių) taip pat mažai darbininkais tesirūpino.

Vilniaus amatininkai, jų tarpe kurpiai, pirmieji nusistatė pabandyti eiti naujų keliu. Pirmieji streikai prasidėjo Vilniuje 1891-1893 metais, ir kasmet dažnėjo. Krikščionys ir žydai darbininkai tuo metu parodė nuostabų solidarumą, pamiršę tikybinius ir tautinius skirtumus. Amatininkų kovos būdą pasisavino ir fabrikų bei dirbtuvių darbininkai; pradėjo augti vieningas darbininkų sąjūdis.

Paskaitininkas Dikšaitis savo paskaitoje apibūdino tolimesnį lietuvių socialdemokratų partijos vystymąsi ir jos istoriją iki šių dienų. Ypatingai jis pabrėžė, kad LSDP buvo pirmoji politinė partija, kurį reikalavo ir prisidėjo prie Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo, o taip pat aktyviai reiškėsi išlaisvintos Lietuvos atstatyme.

Dalyvė

Jaunimui

JAUNIMO POLITINĖ VEIKLA

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjunga kartu su VLIKu nutarė surengti jaunimo politinį seminarą. Jis įvyks 1977 m. vasario 25-26 d. d. New Yorke. Numatyta, kad šiame suvažiavime dalyvaus apie 30-40 jaunuolių iš Šiaurės Amerikos. Jei šis bandymas pasiseks, ateityje bus ruošiami ilgesni politiniai seminarai (gal 4-dienų), į kuriuos bus kviečiami jaunimo atstovai iš visų kontinentų. PLJS valdyba mano, kad tokie seminarai gali būti labai naudingi jaunimo veiklai ateityje.

— — —

1976 m. gruodžio 29-31 d. d. Kanados ir JAV LJS suruošė bendrą suvažiavimą Detroite. Pagrindinis šio suvažiavimo tikslas buvo išdiskutuoti šių sąjungų politinę veiklą, ypač ryšium su Helsinkio sutartimi ir artėjančia Belgrado konferencija.

ATEITININKŲ KONGRESAS CLEVELANDE

Ateitininkijos 65 metų istorijoje IX-sis jos kongresas įvyksta 1977 m. rugsėjo 1-4 dienomis — Darbo dienos savaitgalyje — Clevelande.

Kongreso pagrindinė mintis — Gyvoji dvasia: dvasinio atsinaujinimo pagrindas, kovojanti Lietuva ir ateitininkai ir lietuvių kultūros-kūrybos puoselėjimas.

Tai visų paskaitų, simpoziumo, diskusijų ir kitų kongreso renginių svarbiausios temos.

Numatomos moksleivių, studentų ir sendraugių atskiros konferencijos. Susipažinimo vakaras, iškilmingos pamaldos šv. Jono katedroje, specialiai kongresui užsakytos dramos pastatymas, meno paroda, banketas sudarys didelę kongreso programos dalį.

Kongreso darbai vyks Bond Court viešbutyje, 777 St. Clair ave, Clevelando miesto centre.

Kongreso komitetui vadovauja Ateitininkų Federacijos Tarybos pirm. kun. Gediminas Kijauskas, S. J., 18022 Neff Rd., Cleveland, Ohio 44119. Jam talkininkauja jau sudarytos atskiros komisijos įvairiems kongreso parengiamiesiems darbams vykdyti.

Kongreso komitetas

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

NOTTINGHAME — sausio 16 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.
DERBYJE — sausio 16 d., 14 val., Bridge Gate, Convent of Mercy.
BRADFORDE — sausio 16 d., 12.30 val.
HALIFAXE — sausio 23 d., 1 val. p. p.
NOTTINGHAME — sausio 23 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.
LEICESTERYJE — sausio 23 d., 15 val., Sacred Heart, Mere Rd.